

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium
Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

OM:028375

Székhely: 5650 Mezőberény, Petőfi út 13-15.

Telephely(Kollégium): 5650 Mezőberény, Petőfi út 14.

Telephely (Gimnázium): 5650 Mezőberény, Petőfi út 11.

Telefon: (66)515-578

email: psg@mezobereny.hu

Átdolgozva, kiegészítve a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelethez

Átdolgozva a hatosztályos képzéshez

Hatályos 2016. szeptember 1-jétől

Célok és feladatok

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezőmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértését, alkotását, a helyzetnek megfelelő kifejezés képességét, a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatát, kiválasztását, újrendezését. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

A középiskolát végzettektől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ideértve a hangzó és írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készségszintű gyakorlati alkalmazását.)

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Értékközvetítő feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti azonosság és különbség megfogalmazásában, tiszteletében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megereméledjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

Az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat.

Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat.

Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélik, megismerhetik, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együtt érzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt.

Megtapasztalhatják és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli problémamegoldás átélt élményével gazdagodhatnak. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetik más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket, mennyire mélyen és pontosan fogalmazzanak meg problémákat.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéséhez. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is,

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgy tehát nem a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez.

Az emberi kapcsolatok mikrotörténeiseinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén megismert különféle alkatok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés, az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módot ad az együttérzés, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez.

A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindez hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális kötődések alakulását, megerősödését.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható.

A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen ösztársadalmi érdekeltégű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámnyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentősen alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása. Így a magyar nyelv és irodalom kiemelt befogadó tantárgya a könyvtárhasználat tanításának.

A tanterv az érettségi (33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet) kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot

(IRODALOM: 1. témakör: Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők, 2. témakör: Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők, 3. témakör: Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők, 4. témakör: Művek a világirodalomból, 5. témakör: Színház és dráma, 6. témakör: Az irodalom határterületei. 7. témakör: Regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom

MAGYAR NYELV: 1. témakör: Kommunikáció 2. témakör: A magyar nyelv története 3. témakör: Ember és nyelvhasználat 4. témakör: A nyelvi szintek 5. témakör: A szöveg 6. témakör: A retorika alapjai 7. témakör: Stílus és jelentés)

- a tanárnak szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

Kompetenciák

1. Szövegértés

Információk feldolgozása és megítélése.

Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (pl. *egynyelvű szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár*). A célirányos, etikus és kritikus információhasználat.

Nyelvi, kommunikációs és irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

Személyes állásfoglalás kialakítása különféle gondolatokról, ismeretekről, véleményekről.

Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.

Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak és az adott szempontnak megfelelően.

A gondolatmenet, a kifejezésmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai és gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével.

Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli utalások megfogalmazása.

A cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése írott megnyilatkozásokban.

Olvasmányokra való tárgyyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reakció különböző írásbeli és szóbeli közlésmódokban, a műfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

Széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása különböző témákban és különböző műfajokban a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabadsággal.

Tájékoztató, érvelő és esszé-típusú szövegek létrehozása a megadott témákban (pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyzetei; az emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések, érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom).

Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.

A megnyilatkozás céljának és tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, érvek megfogalmazása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

Műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, értékelés kifejezése (pl. költészetben, szépprózában, színházi előadásban, filmben, épített alkotásokban, a tárgyi világban, képzőművészetben, zenében).

Gyakorlati írásművek szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása (pl. hozzászólásban, pályázatban, levélben, önéletrajzban, kérvényben).

Az információk célirányos, etikus és kritikus felhasználása.

3. Szóbeli szövegalkotás, beszéd

A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.

A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban. A nyelv zenei eszközeinek – artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet – kifejező és pontos alkalmazása.

4. Fogalomhasználat

Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.

Erkölcsei, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak önálló alkalmazása a beszédhelyzetnek és a témának megfelelően.

Fogalmak összefüggéseinek és változó jelentésének megértése és bizonyítása példákkal.

A fogalmi rendszer

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, a magyar nyelv és irodalom műveltségterület, tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a kulcsfogalmakat, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A kerettanterv nyelv- és irodalom-felfogásával összhangban a tantárgya kulcsfogalmai a következők: nyelv, nyelvi rendszer, nyelvhasználat, magyar nyelv, kommunikáció, szóbeliség és írásbeliség, beszélő, szöveg, nyelvi norma, jelentés, stílus, irodalom, irodalmiság, fikció, nyelvi konstrukció, befogadó, hatás és értelmezés, szerző, elbeszélő, lírai én, hagyomány, motívum, műnem, műfaj, esztétikai minőségek.

E kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Az egyedi fogalmi ismeretek, az egy-egy konkrét nyelvi, irodalmi témához kötődő fogalomhasználat jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A

kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek irodalmi alkotások, szövegek, nyelvi jelenségek, poétikai, nyelvtani és más ismeretek értelmezésekor. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálókká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is. Tipikusan ilyen például az irodalmiság kulcsfogalma, amely egyúttal magában foglalja az irodalmiság több szempontból változó jellegét is (pl. történetiségében, kultúrákhoz, befogadói rétegekhez kötődve). Mind az irodalmi, mint a nyelvi fogalmakat kulcsfogalomként összegzi a nyelvi konstrukció, amely – többek között – kapcsolódik a befogadóhoz, a hatáshoz és értelmezéshez, de beleértődik a retorika fogalomrendszere is. Kulcsfogalomként jelöli meg a tanterv a szöveget is. A nyelvi-irodalmi képzésben a szöveg jelentésmezőjének gazdagságát jelzi a vele összefüggésben álló tantervi fogalmak sűrű hálózata (vö. pl. kontextuális jelentés, szövegmondat, témahálózat, szövegtípus, előre- és visszautalás, kohézió).

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt/het testet. A fogalmi gondolkodás fejlesztésének természetesen nem a fogalmak definiálása a cél, hanem a megértés.

Tantárgyközi nevelés

A magyar nyelv és irodalom kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi révén magától értetődően járul hozzá a lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeret, a valóságismeret, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez.

A környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdeemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen osztálytársadalmi érdekeltégű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek

megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A fogyasztóvédelemre, a kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira. A tantárgyunk az öncélú, és serdülőkorban esetenként státuszértékű fogyasztás ellensúlyozására az irodalmi alkotások élményével, megbeszélésével másféle értékeket is felmutat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen, ellensúlyt tartva a létező ifjúsági szubkulturáknak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szövegértési és szövegalkotási képességek, a kulturált nyelvi magatartás fejlesztésével járul hozzá a lehetséges pályaválasztási irány megtalálásához. Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákok sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez és ezáltal is támogatva a pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A tanórai tevékenységek fent kifejtett átfogó céljait, illetve a hosszabb távon érvényesülő hatások elérését megfogalmazó célok a tanítási-tanulási folyamatban konkretizálódnak, azaz az egyes időbeli szakaszoknak (évfolyamoknak) is megvannak a maguk sajátos céljai és feladatai. E célokat fogalmazzák meg az egyes évfolyamok előtt közölt célok és feladatok, azaz fejlesztési követelmények.

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltséget közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata. A tantárgy rendkívül változatos tanári közvetítésmódot, illetve tanulói tevékenységformákat tesz lehetővé, így a tanári értékelés eljárásai is változatosak, többféle szempontot ötvözöek lehetnek. A kerettantervben a továbbhaladás feltételei című fejezet évfolyamonként közli azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük. A továbbhaladás feltételeiben megfogalmazottak azonban nem a minimumkövetelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. A továbbhaladás feltételei elsősorban a legfőbb fejlesztési-képzési feladatok teljesülése révén elvárható teljesítményeket nevezik meg. Tájékoztatásul szolgálhatnak arra, hogy amíg a tanulócsoport ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető 10%-os keret terhére ne új anyagot tervezzen a szaktanár, hanem ezek gyakorlását akár az egész osztálynak, akár differenciáltan a valamelyik feltételben elmaradt tanulóknak.

Az értékelési alkalmak (pl. évközi dolgozatok, projektmunkák, szóbeli prezentációk) megtervezése, az értékelt teljesítmények jellegének, valamint az értékelési kritériumoknak a világos, egyértelmű, következetes közlése a tanár feladata.

Az értékelés jellegét, tartalmi kritériumait alapvetően meghatározza, hogy fejlesztő vagy szummatív (összegző, egy-egy folyamatot lezáró) típusú értékelésről van-e szó. A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. E folyamatos értékelői magatartás egyik lehetősége a fejlesztő értékelés, amely ígéretes eljárás a tanulók motiválására, önismeretük, feladattudatuk erősítésére. A fejlesztő értékelés általában személyre szóló, ugyanakkor tárgyyszerű, hiszen az adott tanulói teljesítmény konkrét összetevőre (erényei, hiányosságaira, a továbblépés lehetőségire) összpontosít. Formája gyakran szóbeli kommentár, a tanuló teljesítményeihez fűzött írásos megjegyzés. „Üzenete” tehát nem a minősítés, hanem a tanuló fejlődésének segítése. Hatásának érvényesülésében fontos a következetes, érzelmileg elfogadó, bátorító tanári hozzáállás.

Az értékelés főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyagtartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szövegfeldolgozási eljárásokat, memoritereket, nyelvi normákat).

Mennyire funkcionálisan, illetve mennyire önállóan tudja a fent részletezett tananyagtartalmakat alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtések, értelmezések indoklására; érvek felkutatására és rendszerezésére; véleményének megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban (pl. hozzászólás, kiselőadás, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, múzeumi és könyvtári órákon, közös értékelésben, vitákban, értelmezésekben, drámajátékban)

A feladathelyzettel és magával a feladattal összhangban lévő konkrét értékelési kritériumok (pl. a tartalmi kifejtés minősége, megfelelő szókincs, szóhasználat, világos szerkezet, helytálló megállapítás, helyesírás, szövegű előadás) megállapítása és előzetes közlése általában növeli a követelmények elfogadását, így az értékelés hitelességét is.

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet, így például:

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

- szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben adott vagy önállóan választott szempont alapján;
- írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján;
- kiselőadás, önálló anyaggyűjtés előadása (adott és/vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);
- szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása;
- vitaszituációkban való részvétel;
- művek, műrészletek (memoriterek) előadása;
- évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat minősége) minősítés céljából;
- tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából;
- projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése;
- belső és külső vizsgák, amelyek a művelődési anyag súlyponti szempontjait és követelményrendszerét mérik, az ellenőrzés, a minősítés és a tanítási kontroll céljából.

A tanári értékelés mellett a középiskolában más hatékony formák is érvényesíthetőek, így a tanulók önértékelése (pl. a saját kiselőadásáé, fogalmazásáé). A diáktársak is felléphetnek az értékelő szerepében: pl. a disputa-programban, szituációs játékok, kifejező szövegmondás értékelésében.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk. Vegyük figyelembe, hogy a tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgál, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze. A tankönyv meghatározó szakmai kritériuma a hitelesség, valamint egy jól kivehető tankönyvkoncepció következetes képviselője. A tartalmi kritériumok között fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Építsenek – az életkori sajátosságok, valamint a tantervi célok és fejlesztési követelmények maximális figyelembevétele mellett – az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelv- és irodalompedagógia, az általános pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül a fejlődéslélektan legújabb eredményeire.

A tankönyvek fontos jellemzője a szakmai, didaktikai kimunkáltság; a megfelelő terjedelem; a tanulhatóság és a taníthatóság. Választásukban lényeges szempont, hogy a tananyag feldolgozásában elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tematikus tagoltsága, ide értve a szöveges és a képi információk megfelelő arányát is. Megjegyezzük, hogy a vizualitás természetesen ma többet jelent annál, mint az alkotók arcképe, a folyóiratok címlapja vagy a

szülőház képe. Az illusztrációknak egyrészt műveltségkövetítő, másrészt motiváló funkciójuk is van. Ma az iskolai képzés tartalmának, mind a legszélesebb értelemben vett taneszközeinek egyik alapvető kérdése a verbális és képi kommunikáció egymásra vonatkoztatható összefüggéseinek hatékony, motiváló kiaknázása. Ma a szövegértő olvasás minőségi kritériumai között megtaláljuk a képi információk (térképek, ábrák, diagramok, modellek, szerkezeti sémák, illusztrációk stb.) olvasásának képességét is. Az olvasónak tehát úgymond összekapcsolja, egymásra vonatkoztatja a szöveges és a képi közlések tartalmait.

Egy jó tankönyvben mind a szöveges közléseknek, mind az idézett forrásoknak, mind a képanyagnak van felhívó jellege, művelődéstörténeti, tudományos, esztétikai értéke, a képzettársításokat megindítani képes érzelmi és gondolati ereje. A felsoroltakat átfogó szempont az adott kultúra alapműveltségéhez tartozó nyelvi-fogalmi, gondolkodásbeli és képi műveltség felépítése.

Ha a tankönyvnek a képzési folyamatban betöltött szerepéből indulunk ki, a tanulásszervezés és a tankönyv által elősegített interakciók típusa alapján alapvetően két típust különböztethetünk meg. Az ún. algoritmizált tankönyv a képzési folyamatot időben és a közvetített tartalmak tekintetében egyaránt kisebb egységekre tagolja, szisztematikus felépítésű, „adagolt” előrehaladást feltételez. Ilyenek például a matematika, az informatika, a műszaki tudományok tankönyvei, ilyen lehet egy, a rajzolás technikai gyakorlatát vagy a természettudományos kísérletezés eljárásait közvetítő munka. Az ún. konzultatív-referenciális tankönyvtípusba sorolhatóak általában például a történelem, a társadalomismeret, az irodalom, a környezetismeret tankönyvei. Ez utóbbi típus feltételezi a képzésben részt vevők konzultatív együttműködését, a tankönyv egészének referenciaforrásként való használatát, a közvetített tartalmak több nézőpontot ötvöző szóbeli vagy írásbeli újraértelmezését, megbeszélését. A tankönyv tényleges hatását tehát mindig egy intenzív személyközi kommunikáció (tanár-tankönyv-diák/ ill. diák-tankönyv) függvényében is értelmezzük.

Szerencsés, ha a nagy fejezetek és a szövegek, gyakorlatok arányos terjedelműek, és elkülönülnek a különböző didaktikai funkciójú anyagrészek. A tankönyv ne tartalmazzon értelmetlenül fogalmakat, lexikális tényeket, ugyanakkor biztosítson lehetőséget koherens szövegekkel való foglalkozásra, különféle a tanulói tevékenységekre (pl. lényegkiemelés, értelmezés, vita, információk rendezése). A jó tankönyv magától értetődően képességfejlesztő, ösztönzi az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (pl. fogalomtár, névtár, különböző táblázatos összegzések, ábrák) és tankönyvön kívüli formáit.

Az irodalomkönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve. Tegyük lehetővé a serdülők, fiatalok kognitív és emocionális szükségleteinek kielégítését, a változatos érzelmi-gondolati hatások érvényesítését. Az irodalmi tankönyv legyen tekintettel a befogadási folyamat emocionális és kognitív sajátosságaira. Legyen képes összekapcsolni az olvasott műveket a gyerekek eleven világával, akik így képesek „bekapcsolni” jelértelmező tevékenységüket.

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.

A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínálnak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére.

A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a diákok számára.

A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is támogatják.

Jelen tantervhez illő tankönyvek:

Magyar nyelv:

7. évfolyam

(MS-2366U) Sokszínű magyar nyelv 7.

(MS-2367U) Sokszínű magyar nyelv 7. munkafüzet

8. évfolyam

(MS-2368U) Sokszínű magyar nyelv 8.

(MS-2369U) Sokszínű magyar nyelv 8. munkafüzet

9. évfolyam

MS-2370U Magyar nyelv a középiskolák számára 9. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

10. évfolyam

MS-2371U Magyar nyelv a középiskolák számára 10. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

11. évfolyam

MS-2372U Magyar nyelv a középiskolák számára 11. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

12. évfolyam

MS-2373U Magyar nyelv a középiskolák számára 12. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

Irodalom:

7. évfolyam

NT-11713/T Alföldy Jenő - Valaczka András: Irodalom 8.

NT-11713/M Szmolyan Gabriella: Irodalom 8. munkafüzet

8. évfolyam

NT-11813/T Alföldy Jenő - Valaczka András: Irodalom 8.

NT-11813/M Szmolyan Gabriella: Irodalom 8. munkafüzet

Középpontban a befogadó - Tankönyv és szöveggyűjtemény egyben

9. évfolyam

17120/I-II Pethőné Nagy Csilla: **Irodalom 9. I-II. kötet**

10. évfolyam

17220/I-II Pethőné Nagy Csilla: **Irodalom 10. I-II. kötet**

17320/I-II Pethőné Nagy Csilla: **Irodalom 11. I-II. kötet**

17420/I-II Pethőné Nagy Csilla: **Irodalom 12. I-II. kötet**

Tantárgyi struktúra és óraszámok

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok a 7-12. évfolyamon

Óraterv a kerettantervekhez

Tantárgyak	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv	1	2	2	1	1	1
Irodalom	2	2	2	3	3	3

Jelen tanterv számol a + 10%-os órakerettel. Az órakeret egy részét olyan téma feldolgozására szántuk, amely nem része a kerettantervnek, másik részét pedig a tanultak elmélyítésére, a nyelvtan és irodalom tantárgyak koncentrációjára fordítottuk.

Az irodalomból és nyelvtanból megadott témaköröket tömbösített rendszerben oktatjuk, azaz nem létezik külön irodalom és nyelvtan tárgy, hanem az éves órakeretet felhasználva a *magyar* tantárgyi órán irodalom és nyelvtan témaköri blokkok váltakoznak.

7-8. évfolyam

A 7-8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. Mire eljutottak a tanulók a 7-8. évfolyamig, addigra már megismerkedtek a *János vitézzel* és a *Toldival*, a mesékkal és a mondákkal, az első közösen

megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtsége és életünkbe építése a mi dolgunk. Ekkorra már szerencsés, ha a tanulók jól értik: a pragmatikus tudáselemeknél túl az embernek szüksége van egy transzpragmatikus, ünnepnapra tudásra is, amelyben elsősorban a művészetek adhatnak eligazítást. Hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkori viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek. Ennek megfelelően 7–8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló a beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. Erkölcsi ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát is. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalakítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Magyar nyelv 7. évfolyam

Témák	Órakeret
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	3 óra
Olvasás, szövegértés	3 óra
Írás, fogalmazás	3 óra
Helyesírás	4 óra
A nyelv szerkezete és jelentése	19 óra
Szabadon felhasználható	4 óra

ÖSSZESEN

36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE ÉS ALKOTÁSA	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinccs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások üzeneteinek dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinccs használata		<i>minden tantárgy</i> felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás dramatikus játékban. <i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.

Kulcsfogalmak/
fogalmak

Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat.		<i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai. <i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	ÍRÁS, FOGALMAZÁS	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz).		<i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, önéletrajz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	HELYESÍRÁS	Órakeret
--------------------------------------	------------	----------

		4 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükrözőtő szerepének értelmezése. A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükrözőtő rendszer megismertetése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A helyesírás értelemtükrözőtő szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírása. Az egyszerű mondat központosítása. Összetett szavak helyesírása alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.		<i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A NYELV SZERKEZETE ÉS JELENTÉSE	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag, összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatzók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. Szószerkezetek típusai, fajtái: mellérendelés, alárendelés. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonzások és mondatszók. A szószerkezettípusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel.</p> <p style="text-align: center;">Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése</p>	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. <i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	RENDSZEREZÉS, ÖSSZEGZÉS	Órakeret 4 óra
--	--------------------------------	---------------------------

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. Saját vélemény megfogalmazása (az érvelés alapvető szabályait

követve) a mindennapi élet egyszerűbb, a korosztály által is átlátható problémáiról, olvasmányokról. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.

A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép.

Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A szóalkotás gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központozás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknevek helyesírásának, az egybe- és külön írás elveinek ismerete és megfelelő alkalmazása. A Magyar helyesírási szótár önálló használata.

A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.

Különböző nézőpontú és műfajú szövegek ismerete, alkotása. A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete.

Irodalom 7. évfolyam

Témák	Órakeret
Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota)	10 óra
Nagyepikai alkotás (regényelemzés)	8 óra
Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	22 óra
Egy korstílus - a romantika	6 óra
Nagyepikai alkotás - egy Jókai-regény és a romantikus korstílus	8 óra
Drámai műfajok (egy komédia)	8 óra
A média kifejezőeszközei	3 óra
Szabadon felhasználható	7 óra
ÖSSZESEN	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, előreutalás, késleltetés, nézőpont, szerkesztésmód, szereplők, hangnem, téma, motívumok). Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők alkotásai.	A tanuló kisepikai alkotásokban azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek; képes az irodalmi élmény megosztására; képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására.	<i>Hittan:</i> nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai. <i>Dráma és tánc:</i> érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás (regényelemzés)	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítövászón/interaktív tábla	

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások. Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból – műbemutatók, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); képes az irodalmi élmény megosztására; képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és szövegrészletek előadására; képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést; képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására.	<i>Informatika:</i> források önálló feltárása és felhasználása. <i>Földrajz:</i> az olvasott művek topológiája. <i>Hittan:</i> erkölcsi dilemmák. véleményezésére;

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyepika, szerkezet, időviszony, térviszony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés (ütem, felező 8-as, felező 12-es.) Időmértékes verselés, versláb. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítövászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Alkotások műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból, pl. Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály (<i>A Reményhez</i>), Janus Pannonius (<i>Pannónia dicsérete</i>), József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felől alapvető lírai	A tanuló felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani	<i>Ének-zene:</i> ritmusok, ritmusfajták azonosítása. <i>Vizuális kultúra:</i> a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.

<p>témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica). Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i> – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).</p>	<p>jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); felismer érzelmi tartalmakat; sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (pl. epigramma/Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i>); sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i>; memoriterek is).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma; verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon; rím, rímelhelyezkedés; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Egy korstílus – a romantika</p>		<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Petőfi Sándor néhány műve. Jellemző műfajok a 19. sz. első feléből.</p>		
<p>További feltételek:</p>	<p>Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>		
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak</p>	<p>A tanuló ismerkedik egy korstílussal, a</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p>	

<p>jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség). Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: <i>Huszt</i>; Vörösmarty: <i>Ábránd</i>; Petőfi: <i>Egy gondolat bánt engemet...</i>).</p>	<p>korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok); megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika hátterét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat.</p>	<p>romantikus festmények, épületek, viseletek. <i>Ének-zene</i>: a zenei romantika. <i>Informatika</i>: önálló ismeretszerzés, a források azonosítása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nagyepikai alkotás - egy Jókai-regény és a romantikus korstílus (regényelemzés)</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). A romantikus korstílus. Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>	
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita</p>	
<p>A tematikai egység</p>	<p>Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek</p>	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

nevelési-fejlesztési céljai	azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére. Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térviszonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés. Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> (vagy esetleg egy másik regénye, pl. <i>Az új földesúr</i> vagy <i>A jövő század regénye</i>) - sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet. Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások - a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.). A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemelek, hangnem, előadásmód). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.	A tanuló egy Jókai-regényben azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit; azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerésére, értelmezésére; alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; képes memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a történelmi regény eseményei és a történelem. <i>Földrajz:</i> az olvasott Jókai-regény topológiája. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Jókai-regények filmes adaptációi.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Drámai műfajok (egy komédia)	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Dramatikus játék, dialógus, szerepjáték, dráma, színház.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése Molière: <i>Fősvény</i> (esetleg pl. <i>Képzelt beteg</i>) vagy Shakespeare egy vígjátéka vagy Szigligeti: <i>Liliomfi</i> vagy Goldoni: <i>Két úr szolgája</i>. Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum). Komikus jellem, jellemtípus.</p>	<p>A tanuló megismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására; a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére; a komikum mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére; egy jellemtípus azonosítására; képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; alkalmas részlet megtanulására, esetleg jelenet előadására az olvasott drámai műből, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház, a színházi megjelenítés, szituáció, jellem, díszlet, színpadi szövegmondás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei Történet és elbeszélés a mozgóképen</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
---	--	----------------------------------

Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek és konfliktusviszonyok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban). Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. storyboard, animáció, interjú alkalmazásával). A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata. A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a	Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap) készítése; a képzelőerő, kifejezőképesség fejlesztése.	<i>Vizuális kultúra:</i> idő-és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal. <i>Dráma-tánc:</i> az alapvető fogalmak (történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont stb.) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során.

cselekmény- és történetstruktúra, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az exozisió, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jellem, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, exozisió, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ismétlés, rendszerezés, számonkérés	Órakeret 7 óra
--	--	---------------------------

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. Saját vélemény megfogalmazása (az érvelés alapvető szabályait követve) a mindennapi élet egyszerűbb, a korosztály által is átlátható problémáiról, olvasmányokról. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.

A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szövegű folyamatos felolvasás, szövegmondás.

Rendezett, egyéni íráskép.

Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok egyszerűbb összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban. A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stíluseszközeinek felismerése. Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása.

A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.

Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

Magyar nyelv 8. évfolyam

Témák	Órakeret
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10 óra

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Olvasás, szövegértés	6 óra
Írás, fogalmazás	4 óra
Helyesírás	9 óra
A nyelv szerkezete és jelentése	29 óra
A nyelv állandósága és változása	7 óra
Szabadon felhasználható	7 óra
ÖSSZESEN	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE ÉS ALKOTÁSA	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei. A kommunikáció folyamata, tényezői. A kulturált véleménynyilvánítás, vitázás, érvelés alapelveinek ismerete. Különböző iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. Alapismeretek a tömegkommunikációról és az informatikai alapú szövegműfajokról gyakorlati szempontból, elsősorban a befogadás oldaláról. A tömegkommunikáció néhány gyakorlati szövegműfaja: hír, tudósítás, interjú. A tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása. Tájékozottatás, véleményközlés és befolyásolás a médiában.		<i>Minden tantárgy:</i> részvétel beszélgetésben, vitában. <i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtoműfaj (hír, tudósítás, interjú).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása. Újabb olvasási formák ismerete: intenzív és extenzív olvasás. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) gyakorlása. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.		
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, technikák gyakorlatban történő alkalmazása. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása.		<i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai. <i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Adatkeresés, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	ÍRÁS, FOGALMAZÁS	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal.	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

	A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása. A bemutatkozás írásos formáinak ismerete, írása. Udvariassági formulák ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p>Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a leoptimalisabb egyéni forma kialakítására. A gyakorlati írásbeliség jellemző műfajai, azok sajátos formai és tartalmi elemei. Az írásban történő bemutatkozás szabályai online felületen (blogbejegyzés, internetes közösségi portál).</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	elektronikus szöveg, komment, blog, kritika, ismertetés, könyvajánlás, hivatalos levél, kérvény

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	HELYESÍRÁS	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak alkalmazása. A helyesírás értelemtükrözőtető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Központozás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központozásának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	

munkaformák	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja.	<i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Egyenes, szabad függő, függő idézet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A NYELV SZERKEZETE ÉS JELENTÉSE	Órakeret 29 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék, szófaji rendszer, mondatfajták típusai, használatuk. Szószerkezetek típusai, fajtái, szószerkezettípusok felismerésük és alkotása. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje. Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat. Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatzók funkcionális szerepének megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása. Összetett mondatok tagmondatai közti viszonyok felismerése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok sorrendje. Az alárendelő és a mellérendelő mondat fajtái. A többszörösen összetett mondat. A mondat és szöveg viszonya. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. <i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv mondatalkotása.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Alárendelő és mellérendelő mondat.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A NYELV ÁLLANDÓSÁGA ÉS VÁLTOZÁSA		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.		
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon. Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése. A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata. A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság történetének kezdetei. <i>Ének-zene:</i> régi és új stílusú népdalok. A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád		

Tematikai egység/	AZ ELSAJÁTÍTOTT ISMERETEK	Órakeret
-------------------	---------------------------	----------

Fejlesztési cél	ALKALMAZÁSA	7 óra
-----------------	-------------	-------

A továbbhaladás feltételei

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk.

Tájékozottság az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése. A szövegekhez kapcsolódó vizuális kifejezőeszközök ismerete, használata.

A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható, esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás. A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal.

Mondattani ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központozás helyesírása.

Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között.

Irodalom 8. évfolyam

Témák	Órakeret
Kisepikai alkotások - prózai és verses	13 óra
Nagyepikai alkotás - regényelemzés	8 óra
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	17 óra
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	6 óra
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	7 óra
Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	7 óra
A média kifejezőeszközei	3 óra
A média társadalmi szerepe, használata	4 óra
Szabadon felhasználható	7 óra
ÖSSZESEN	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisepikai alkotások - prózai és verses pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, komikus eposz, ballada	Órakeret 13 óra
--------------------------------------	---	--------------------

Előzetes tudás	Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. fejlesztési céljai indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzéseinek eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kisepikai alkotások - prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada műfaji rendszerezés. Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás). Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Örkény István műveiből, valamint választható: Petőfi Sándor: <i>A helység kalapácsa</i> – a komikus eposz műfaji sajátosságai, illetve Arany János egy balladája (pl. <i>Zách Klára; Szondi két apródja</i>). Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> (részletek) – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák	A tanuló műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfajfüggetlen szerepét; alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; képes az irodalmi élmény megosztására; képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; memoriterek előadására.	<i>Vizuális kultúra:</i> témák, tematikus kapcsolódások a festészetben. <i>Hittan:</i> beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás, élménymegosztás.

összevetése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, komikus eposz, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás - regényelemzés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Regények, regényműfaj-változatok. Regényelemzések. Nagyepikai alkotások közlésformái.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére, megbeszélésére, véleményezésére. Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése. Pl. Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> vagy Szabó Magda: <i>Abigél</i> vagy Móricz Zsigmond: <i>Légy jó mindhalálig</i> (vagy egy másik regénye, pl. <i>Pillangó, Árvácska</i>) vagy Gárdonyi Géza: <i>A láthatatlan ember</i> vagy egy kortárs magyar vagy világirodalmi alkotás. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód. Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni	A tanuló nagyepikai alkotásban azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat, a narráció sajátosságait a műfaji változatot; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. A tanuló képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket; képes az irodalmi élmény megosztására,	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagyepikai alkotások társadalomképe. <i>Hittan:</i> hősök, tettek, magatartásformák értelmezése. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

állásfoglalással).	olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására.	hatásuk.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Poétikai és verstani alapfogalmak	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Képesség a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerzés. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felöl alapvető lírai	A tanuló elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji	<i>Ének-zene:</i> dallam- és ritmusvariációk; énekelte versek, ritmushatások; a rockzene néhány jellemzője. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<p>témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica). Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése.</p> <p>Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós (<i>Nem tudhatom</i>), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből.</p>	<p>és tematikus-motivikus kapcsolatokat; elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy művét, Radnóti Miklós <i>Nem tudhatom</i> című alkotását és kortárs magyar szerzők néhány költeményét; rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is); ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben.</p>	<p>szövegmondás. <i>Társadalomismeret; mozgóképkultúra és médiaismeret: a reklámeszközök és hatásuk.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A romantika mint az utolsó egységes korstílus. Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítövászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a céljai problémákra. Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség). Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei. Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.	A tanuló megismerkedik egy korszak stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével; ismerkedik a korszak irodalmi életével; megismeri a korszakolás nehézségeit; az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit; jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek:</i> a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai. <i>Vizuális kultúra:</i> stílusirányzatok a 20. század elején.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom - regényelemzés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Regényelemzések (legalább 5–6, korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai). Témák, hősök, műfaji változatok.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése. Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató	

		irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok			
<p>Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése. A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény). Pl. Golding: <i>A Legyek Ura</i> / Salinger: <i>Zabhegyező</i> / Rejtő Jenő egy műve / Verne egy műve / egy klasszikus bűnügyi regény.</p>		<p>A tanuló tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; képes memoriterek előadására; tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt); képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére; képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére.</p>		<p><i>Társadalomismeret:</i> a bűnügyi regények társadalomképe. <i>Vizuális kultúra;</i> <i>Énektan:</i> a populáris kultúra műfajai, jellemzői. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> filmtípusok, műsортípusok (pl. sci-fi; krimi).</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.				

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal. Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramatikus formák kipróbálása révén az empátikus készségek fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése. Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> (vagy egy másik Shakespeare-komédia) Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős). Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus</p>	<p>A tanuló felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; különféle dramatikus formák kipróbálása révén fejlődik empátikus készsége.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház; a tragikus, a komikus minőség megjelenítése; színházi előadás elemzése, értékelése. <i>Hittan:</i> tragikus/komikus történet, cselekmény; érték, értékvesztés. lelepleződés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média kifejezőeszközei A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>	
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita</p>	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést igényel. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése. A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontra (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film). A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata).</p>	<p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>	<p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok ismerete - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera. <i>Dráma és tánc:</i> alapvető táncműfajok, táncstílusok és kísérőzenéjük azonosítása, mozgás vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése. <i>Vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>	

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik; a szerep megítéléséhez elvi-erkölcsi alapon nyugvó mérlegelés szükséges. A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak írott, szimbolikus -, például egy képen látható tárgy - és technikai -, például a kameramozgás - kódokat). Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme - a jelentés nagymértékben függ a befogadótól. A mágikus gondolkodás fogalmának vizsgálata, meghatározása (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).	Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére. Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban. Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez. A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai). A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban. Élmények és tapasztalatok összevetése a média	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. <i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven.

	által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése). Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbolikus kód, technikai kód, mágikus gondolkodás, értelmezési keret, egyirányú kommunikáció, interaktív kommunikáció, sztereotípiák, reprezentáció.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Összegzés, rendszerezés, számonkérés	Órakeret 7 óra

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.

Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empátiásként képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.

Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.

Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.

Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.

Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8-10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján

(elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését.

Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.

Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ.

Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika, paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.

Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.

Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.

Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit.

Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.

A továbbhaladás feltételei

A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal. Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással. Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a XX. század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban. A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése.

Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.

Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése. Részvétel az improvizációs játékokban.

9–10. évfolyam

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Elvárt az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleménymegfogalmaztatás szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédshándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvárt feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismeretek önállóan alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbólumok, jóhangzás). A szövegek feldolgozásának célja az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egybevonó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stiláris egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és

információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Ismeri hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalomtanítás feladata – szoros együttműködésben az anyanyelvi képzéssel – az olvasott, feldolgozott irodalmi művek érzelmi, gondolati befogadásának támogatása, a művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások megismerése, alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). E szövegfeldolgozási eljárások keretében különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása.

A 9–10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metamorfikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kívánatos, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése). A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

Nyelvtan 9. évfolyam

Témák	Órakeret
Kommunikáció, tömegkommunikáció	12 óra

Helyesírási ismeretek	12 óra
Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői	20 óra
Szövegértés, szövegalkotás	13 óra
A szöveg	9 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	6 óra
ÖSSZESEN	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	KOMMUNIKÁCIÓ, TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérdés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hang- és képanyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
1. <u>A kommunikáció tényezői, folyamata:</u> <ul style="list-style-type: none">A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat: szövegszerkesztés élőszóban, szó- és beszédfordulatok, kommunikációs helyzetek a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése.A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a média társadalmi hatása.</i> <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: médiatudatosság.</i>

<ul style="list-style-type: none"> Beszédaktusok A sikeres nyelvhasználat gyakorlata: a nyelvhasználat, a társalgás összetevői, az együttműködés elve, udvariassági formák. A személyközi kommunikációs helyzetek megfigyelése, a kommunikáció folyamatának elemzése a tanult szakkifejezések alkalmazásával. <p>2. <u>Nonverbális kommunikáció:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az előszó zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció. A testbeszéd, a térköszabályozás szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban. <p>3. <u>Tömegkommunikáció:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció. A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái. Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése. Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> beszédhelyzetek, dramatikus játékok.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás). Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák), tömegkommunikáció. Tájékoztató műfaj (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú). Véleményközlő műfaj (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás).</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	HELYESÍRÁSI ISMERETEK	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla,	

	taneszközök: PowerPoint prezentáció	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ol style="list-style-type: none"> <u>A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei.</u> <u>Központosítás:</u> <ul style="list-style-type: none"> A szöveg központosításának szabályai, használata, az írásjelek funkciója. Szövegelemzési gyakorlatok a központosítás szerepének tanulmányozására. <u>Különírás, egybeírás:</u> <ul style="list-style-type: none"> Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb. <u>Idegen szavak helyesírása, a latin betűs szavak átírása.</u> <u>Nyomtatott és internetes helyesírás ellenőrző szótárak:</u> <ul style="list-style-type: none"> Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése, használatuk az iskolai és a mindennapi szövegalkotásban. Az internetes szövegek eltérő helyesírásának, jelhasználatának funkciója. <u>A normától való eltérés stilisztikai hatásának felismerése, értelmezése.</u> 		<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p> <p><i>Informatika:</i> helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	NYELVI SZINTEK, A NYELV GRAMMATIKAI JELLEMZŐI	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Hangtani, alaktani, szótani, szószerkezet-tani és mondattani ismeretek és azok megfelelő használata az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi szintek elemző áttekintése révén az analitikus gondolkodás, a nyelvi tudatosság fejlesztése. A nyelvi elemek értő, elemző használatának fejlesztése. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla,	

	taneszközök: hanganyagok, PowerPoint prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás, szövegalkotás	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>1. <u>Hangtani ismeretek</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Magánhangzók és mássalhangzók rendszere.• A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése. <p>2. <u>Alaktani ésszótani sajátosságok</u></p> <ul style="list-style-type: none">• A morféma, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában.• Az alapszófajok, a viszonyzó és a mondatszók. <p>3. <u>Mondattan</u></p> <ul style="list-style-type: none">• A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik.• A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében. (állítmány, alany, tárgy, határozó, jelző).• A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, a helyes mondat szerkesztés a gyakorlatban.	<p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv hangtana, alaktani szerkezete, szóalkotási módjai, mondat szerkezete.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Hang, fonéma, hangtörvény, szóelem (morféma): szabad és kötött morféma, szótő, képző, jel, rag. Szófaj: alapszófaj, viszonyzó, mondatszók. Szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma. Mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző. Mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.	

Tematikaegység/ Fejlesztési cél	SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazásuk különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szöveg információinak és gondolatainak	

	értelmezése és értékelése. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása. A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése. A leggyakoribb hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának megismertetése, tárgyyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége.
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódáspontok	
<ol style="list-style-type: none"><u>A szöveg és a kommunikáció</u><ul style="list-style-type: none">Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet.Szövegek jellemzőinek megfigyelése.A címzett szerepe a szöveg megalkotottságában.<u>A szöveg szóban és írásban</u><ul style="list-style-type: none">A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra.A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei.Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány egyszerűbb műfajában.A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejező alkalmazása.A szövegfonetika helyes használata (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó)<u>Szövegértelmezés</u><ul style="list-style-type: none">Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával. A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése, adekvát alkalmazásuk.Különböző magánjellegű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek megismerése, hivatalos szövegek alkotásának képessége.Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés.	<i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény.
----------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A SZÖVEG (BONTVA 9. ÉS 10. ÉVFOLYAM KÖZÖTT)	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegszerző erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
1. A szöveg szerkezete és jelentése: <ul style="list-style-type: none"> • A szöveg jellemzőinek megfigyelése. • A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek. • A szövegfonetikai eszközök és az írásjegyek szövegértelmező szerepe. • Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás. • A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák. 		<i>Idegen nyelvek:</i> az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése. <i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> a természettudományos ismeretterjesztő szövegek témahálózata, szókinccse, felépítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz.	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

	Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv). Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés). Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).
--	--

Irodalom 9. osztály

Téma	Óraszám
Szövegvilágok	4 óra
Világirodalom - görög mitológia, antik görög epika és líra	10 óra
Színház- és drámatörténet - az antik színház és dráma	6 óra
Világirodalom - antik római irodalom	4 óra
Világirodalom - Biblia	10 óra
Világirodalom - az európai irodalom a 4-15. században (középkori)	6 óra
Színház- és drámatörténet - drámajátékos tevékenységgel	2 óra
Középkori nyelvemlékek	3 óra
Világirodalom - az európai irodalom a 14-16. században (reneszánsz)	5 óra
Színház- és drámatörténet - az angol színház a 16-17. században és Shakespeare	6 óra
Janus Pannonius portréja	6 óra
Balassi Bálint portréja	8 óra
Ismétlés, rendszerezés	2 óra
ÖSSZESEN	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegvilágok	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Szóbeliség, írásbeliség, népköltészet, népszerű irodalom, szépirodalom, elbeszélés, novella,	
További feltételek:	Személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár Tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagramm, kettéosztott napló, T-táblázat) listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalom fogalma, kialakulása, írásbeliség; irodalom, művészet összefüggései; az irodalom mint világalkotás, szövegvilág, fikció; a szövegköztiség (intertextualitás); a szerző-mű- befogadó kapcsolat	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az irodalom fogalma, eredete, szóbeliség és írásbeliség. Az irodalom mint világalkotás. Szerző – mű – befogadó (Karinthy: <i>A cirkusz</i>) Népszerű irodalom – szépirodalom (saját olvasói tapasztalatok alapján is) Műnemek, rendszerezés	műfajok: A tanuló – pontosítja az irodalom és az írásbeliség, irodalom és művészet összefüggéseit – megismeri és értelmezi az irodalmi művek fikcionalitását, nyelvi megalkotottságát – tudatosítja a szépirodalom és a népszerű irodalom kapcsolatát, / megismeri a szövegek közti párbeszéd lehetőségeit / ismeri az irodalmi műnemek, műfajok rendszerét	<i>Történelem:</i> őskor, írásbeliség kialakulása, <i>Vizuális kultúra:</i> filmplakát, képregény, filmes műfajok, falfirka képelemzés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	irodalom, szóbeliség, írásbeliség, esztétika, népszerű irodalom, szépirodalom, fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, lírai én, elbeszélő, beszédhelyzet, vershelyzet, szövegköztiség (intertextualitás), időbeliség, irodalmi közléshelyzet (szerző, mű, befogadó), megértés, értelmezés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és líra	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mitológiai ismeretek, műnemek, epika (elbeszélés, monda), líra (dal, elégia, epigramma, himnusz, óda), időmértékes verselés. Műfordítás. Epikai és lírai művek elemzése, értelmezése. Elbeszélés és történet. A kompozíció meghatározó elemei. Zeneiség, ritmus. Költői képek típusai	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítövásznon/interaktív tábla	

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése: pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi és esztétikai élmények forrása. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése. Alapvető emberi magatartásformák felismertetése, megvitatása révén az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése. Az irodalmi alpműveltség építése. Irodalmi alapformák, műfajok, motívumok befogadása, értelmezése. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik-görög és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban; történettípusok. Homérosz: <i>Iliász</i> és <i>Odüsszeia</i> (részletek). Szemelvények a görög lírából (Anakreón, Szapphó), prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból). A szerzőkhöz, ill. hősökhöz kapcsolódó toposzok. Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen.	A tanuló – felismer, azonosít alapvető emberi magatartásformákat mitológiai történetekben és eposzokban – megismer irodalmi alapformákat, műfajokat, motívumokat; – elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét – felismeri a görög kultúra máig tartó hatását (archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókinccs)	<i>Vizuális kultúra:</i> az antik görög művészet néhány alkotása; illusztrációk és irodalmi művek párhuzamai, későbbi korok témafeldolgozásai. <i>Földrajz:</i> tájékozódás térben. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az antik világ nagy szónokai, történetírói. <i>Matematika; fizika:</i> tudománytörténet; az antik világ tudományosságának öröksége. <i>Filozófia:</i> antik filozófusok, filozófiai irányzatok

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szóbeliség, írásbeliség, antikvitas, mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás mint cselekményszervező elv; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés, versláb, hexameter, disztichon, szapphói strófa, fabula, archetípus, toposz, poétika.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet - az antik színház és dráma	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Dráma, tragédia, komédia, színház, előadás, párbeszéd, helyzet, jelenet, konfliktus.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése: pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető erkölcsi értékek képviselése, azonosulás a példaadó emberi magatartásformákkal. Dialogikus művek befogadásának, értelmezésének képessége, az erkölcsi gondolkodás fejlesztése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az antik görög színház jellemzői. Drámai előadások (tragédia és komédia), versenyjátékok. Szophoklész: <i>Antigoné</i> (és az <i>Oidipusz király</i> részlete). Az antik dráma hatása a drámatörténetre.</p>	<p>A tanuló – képes dialogikus művek olvasására, befogadására, értelmezésére, egy drámarészlet előadására; – felismer különféle magatartásformákat konfliktusokat, értékeket és hibákat (harmónia, mértéktartás, hübrisz); ezek elemzésével, értékelésével fejlődik erkölcsi érzéke; – pontosítja a katarzisz fogalmát; felismeri, hogy a befogadóra tett hatások változatosak; – képes a műről szóló vélemények kritikus befogadására.</p>	<p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>történelem,</i> <i>társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> görög és római színházépítészlet. <i>Földrajz:</i> 1-2 fennmaradt antik színház helyének beazonosítása. <i>Hittan; filozófia:</i> <i>Arisztotelész Poétikájának</i> néhány alapvetése. <i>Tánc és dráma:</i> színházművészet, színháztörténet.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – antik római irodalom	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Antik görög irodalom, homéroszi eposzok, műnemek, műfajok, időmértékes verselés.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop, vetítőtábla/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése: pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző magatartásformák megértésének és értékelésének képessége, azonosulás a példaadó erkölcsi értékekkel. Műfajok, versformák szervezői elveinek felismerése, befogadása. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik római és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szemelvények a római lírából és epikából. Catullus, Vergilius, Horatius, Ovidius, Phaedrus néhány műve (vagy részletek). A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése.	A tanuló – azonosít, értékeli emberi magatartásformákat a művek, illetve a szerzők portréi alapján; – véleményezi a horatiusi életelvek érvényességét; – megismer irodalmi műfajokat, versformákat; – értelmezi a görög és római kultúra viszonyát; – felismeri a római kultúra máig tartó hatását (mitológiai és irodalmi adaptációk, – intertextualitás; Catullus / Horatius noster; latinizmusok a mai magyar szókincsben)..	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>földrajz: az antik római kultúra kiterjedése.</i> <i>Vizuális kultúra:</i> korabeli művek és későbbi feldolgozások

Kulcsfogalmak/ fogalmak	eposz, dal, óda, strófaszervezet, elégia, ekloga, episztola, ars poetica, átváltozástörténet
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – Biblia	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek, az Ó- és Újszövetség néhány szereplője.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi:: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése: pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés. Listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita. Portfóliókészítés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A bibliai történetek etikai vonatkozásainak tudatosítása. Bibliai élethelyzetek, magatartásformák, témák, motívumok megismerése, befogadásának képessége, továbbélő hatásuk tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szemelvények az Ószövetségből (Teremtéstörténet, Káin és Ábel, két bűnismétlő és pusztulástörténet, Jónás könyve, zsoltárok). Szemelvények az Újszövetségből (Máté evangéliuma; példabeszédek: A magvető példázata, Pál apostol „szeretethimnusza”; az Apokalipszis egy részlete). A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (pl. szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban).	A tanuló – megismer/felismer bibliai élethelyzeteket, magatartásformákat, témákat, motívumokat; – tudja néhány közkeletű bibliai szólás, állandósult kifejezés eredetét és jelentését; – ismeri a <i>Bibliához</i> kapcsolódó ünnepek, hagyományok (karácsony, húsvét, pünkösd, vízkereszt stb.) eredetét, tartalmát; – tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában; – ismeri a <i>Biblia</i> máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre (zene, képzőművészet, film; dramatikus hagyomány; parafrázisok, adaptációk többféle művészeti ágból)..	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>éneke-zene:</i> a Biblia hatása más művészeti ágakra; különböző korok bibliai témafeldolgozásai, különféle művészeti ágak példáival.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsoltár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis</i>	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom - az európai irodalom a 4-15. században (középkori)	Órakeret 6óra
Előzetes tudás	Himnusz, verses epika, rím, középkor.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományával, kódjaival. A történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáinak (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái) megértetése, érzékenyítés a középkori irodalom sajátosságaira, műfajok, világkép, értékrend, néhány alkotás befogadásának támogatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szemelvények a 4-14. századi európai irodalomból, himnuszok (Assisi Szt. Ferenc, J. da Todi), vallomás (Augustinus); legendák; hősi ének (Roland- ének), trubadúr- és lovagi költészet (W. von der Vogelweide), vágánsdalok. Dante: Isteni színjáték (részlet/ek a Pokolból). Villon művei (egy-két részlet a Nagy testamentumból, 15. sz.).	A tanuló - megérti a történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáit (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái); - megismerkedik a középkori irodalom jellegével az ókeresztény és középkori szakaszban; a vallásos és világi irodalom együtthatásával; - tud példákat hozni a különféle irodalomtípusokra (pl. kolostori, lovagi és vágáns irodalom), összhangban a korszak világképével, értékrendjével; - felismeri az antikvitás hatását a középkorra; néhány szemelvény alapján értékeli Dante és Villon életművének jelentőségét.	Vizuális kultúra; ének-zene: a középkori építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása. Informatika: tájékozódás a Villon- fordításokról.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	középkori irodalom, himnusz, legenda, vallomás, trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, nyugat-európai verselés, rím, tercina, testamentum, balladaforma, refrén	

Tematikai egység/	Színház- és drámatörténet - drámajátékos	Órakeret
--------------------------	---	-----------------

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Fejlesztési cél	tevékenységgel		2 óra
Előzetes tudás	Dramatikus megjelenítés, előadási formák		
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenység szervezése Pármunka, csoportmunka, karaktertípusok alkotása, cselekményváz írása, színpadképek		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyzetfelismerés és rögtönzés szerepe hétköznapi szituációkban, váratlan helyzetek kezelése. A megismert emberi magatartásformák mérlegelő megítélése. Színház- és drámatörténeti ismeretek drámajátékos tevékenységgel történő megközelítése. A dráma és a színháték műfaji sajátosságainak vizsgálata, és elhelyezése a dráma- és színháztörténet korszakaiban.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
Néhány sajátos színhátéktípus a 10–16. században (a középkor és reneszánsz vallásos és világi előadási formái Színhátéktípus a 10–16. században, rögtönzés cselekményváz alapján.	A tanuló – részt vesz a témakörhöz kapcsolódó drámajáték előkészítésében és előadásában; – képes rögtönzésre (cselekményváz és adott állandó típusok alapján); – megismer néhányat az európai színhátszás máig élő hagyományaiból; – felismeri az előadásmódok és színpadformák sokféleségét a középkori játéktípusokban.	<i>Tánc és dráma:</i> dráma és színháztörténet, játéktípusok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	misztériumjáték, moralitás, passió, rögtönzés, színpadformák, commedia dell'arte, farce, állandó típusok.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Középkori nyelvemlékek		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Nyelvtörténeti alapismeretek, szórványemlék, szövegemlék, kódex, legenda, himnusz.		
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla		

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi és irodalmi hagyomány megbecsülése. Az anyanyelvi kultúra építése: a magyar kultúra legkorábbi emlékeinek megértése, értelmezése – összefüggésben a középkori írásbeliség szerepének, a nyelvemlékek jelentőségének tudatosításával. Művelődéstörténeti összefüggések megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Középkori írásbeliség, műfajok, nyelvemlékek. <i>Halotti beszéd és könyörgés;</i> <i>Ómagyar Mária-siralom.</i> Szemelvények a 12-15. századi latin és magyar nyelvű irodalomból (pl. <i>Szent Margit legendája, Szent István intelmei, Anonymus: Gesta Hungarorum</i>)	A tanuló – értelmezi a magyar nyelvű kultúra legkorábbi emlékeit (kötelező művek: <i>HB, ÓMS</i>); – megismeri a középkori írásbeliség sajátosságait; – tudatosítja a nyelvemlékek szerepét, jelentőségét és továbbélésüket későbbi korokban (l. „Halotti beszéd”-ek – Kosztolányi, Márai)	<i>Történelem és állampol-gári ismeretek:</i> a könyvkészítés történetéről: kéziratoktól a könyvnyomtatásig; könyvtártörténet.
Kulcsfogalmak/fogalmak	írásbeliség, szóbeliség, nyelvemlék, szövegemlék, kódex, prédikáció	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai irodalom a 14–16. században (reneszánsz)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Szerkesztett ciklus, kötet, versszerkezet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszménykép és műalkotás helyének tudatosítása a hétköznapi életben. A reneszánsz eszmények, értékek, témák, alkotások, alkotói magatartások befogadása révén az azonosulás és kritikai érzék fejlesztése. Művelődéstörténeti és stílustörténeti korszakolás problémáinak tudatosítása. A poétikai műveltség továbbépítése	

		(novella, szonettforma, versciklus).
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a 14–16. századi európai reneszánsz irodalomból.</p> <p>Az itáliai kora reneszánsz irodalomból: Petrarca: <i>Daloskönyv Ti szerencsés füvek, Pó, földi kérgem c.</i> szonettjei</p> <p>Boccaccio: <i>Dekameron egy novellájának elemzése</i> (ismerkedés a novellaelemzés szempontrendszerével)</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – értelmezi a művelődéstörténeti és stílustörténeti korszakolás problémáit (középkor/ reneszánsz és 16–17. sz.); – tudatosítja a legfontosabb reneszánsz eszményeket, értékeket, tárgyakat, témákat; – Petrarca és Boccaccio néhány műve alapján megismerkedik a kor lehetséges/ sajátos alkotói magatartásaival (kettősségek: tudós humanizmus és személyes élményanyag, ill. a szórakoztatás szándéka); pontosítja ismereteit műelemzés alapján a novella műfajáról; felismeri a szonettformát. 	<p>Vizuális kultúra; ének-zene: a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	reneszánsz, humanizmus, humanista, novella, szonett, versciklus	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16–17. században és Shakespeare	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem. A tragédia műfaja, alapfogalmai. Drámai szövegek olvasása, elemzése, előadása, egy dráma ismerete.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítövászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A drámai műnem. A tragédia műfaja, alapfogalmai. Drámai szövegek olvasása, elemzése, előadása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az angol színház a 16–17. században (színház, előadás és dramaturgia)</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismer néhány Shakespeare-témát, szállóigét; 	<p>Vizuális kultúra; ének-zene; mozgókép-kultúra</p>

<p>összekapcsolódása).</p> <p>Shakespeare egy drámája <i>Romeo és Júlia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; - megérti a befogadói elvárások (korabeli közönség) és a dramaturgia összefüggését; - részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; - felismeri a dráma másik létformáját (aktuális színházi előadások, rendezői értelmezések hatásával); értékeli az újrarendelések, filmes feldolgozások szerepét; - lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); - műismereti minimuma: egy Shakespeare-dráma elemzőfeldolgozása és memoriter: egy monológ/részlete; - alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	<p>és médiaismeret: illusztrációk, zenei és filmes feldolgozások Shakespeare-művekből.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet, színházművészet, színpadi hatás</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem, blank verse</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - választható szerzők: Janus Pannonius	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	<p>Időmértékes verselés, disztichon, epigramma, elégia, ars poetica. Humanizmus, humanista. Ismétlés: <i>Pannónia dicsérete</i> (memoriter is).</p>	
További feltételek:	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita</p>	
A tematikai egység	<p>A hazához való felelős kötődés felismerése. Egy humanista alkotó</p>	

<p>nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>portréjának megismerése. Az életmű néhány fontos témájának tudatosítása, értékelése. Az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megvitatása, test és lélek viszonyának értelmezési lehetőségei. A történeti és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: fogalmak változó jelentésének megértése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Janus Pannonius lírája, jellemző témái (humanista természet- és értékszemlélet, búcsúvers, költészetének utóélete</p> <p>Epigrammák és elégiák <i>Egy dunántúli mandulafáról, Búcsú Váradtól.</i> (bevezetés a verselemzésbe)</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - megismeri egy humanista alkotó portréját, költői és emberi szerepvállalását; személyes élményanyagának költészetformáló szerepét; - tudatosítja, értékeli az életmű néhány fontos témáját, a lírai alany magatartását (pl. költői öntudat, művészi becsvágy, búcsúzás, betegség, katonáskodás, test és lélek); - megismeri néhány fogalom változó jelentését (pl. elégia, epigramma); - elemzési minimuma: <i>Pannónia dicsérete</i> és Janus Pannonius még egy műve 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a 15. sz. kulturális élete Magyarországon.</p> <p><i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> a reneszánsz kultúra Magyarországon.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>elégia, epigramma, búcsúzásvers, refrén, disztichon, költői magatartás, irónia, gúny, interkulturalitás, újplatonizmus</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Magyar irodalom - választható szerzők: Balassi Bálint</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Reneszánsz, kompozíció, ütemhangsúlyos verselés, lírai én, téma, motívum.</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>	
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>A magyar nyelvű költészet megbecsülése, a Balassi-versekben megjelenített magatartásformák és értékek felismerése. A szövegvers és dallamra írott énekvers megkülönböztetésének kérdései.</p>	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

céljai	Életformák találkozásai, értelmezései: végvári élet, költő lét. Az életmű megközelítési problémáinak (kötetkompozíció; kéziratos énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció / tematika, dallamvers, szövegvers) megértését támogató Balassi Bálint portré közvetítése. Szövegbefogadási képességek, ritmusérzék fejlesztése: ütemhangsúlyos formák ritmizálása, a Balassi-strófa azonosítása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Balassi Bálint lírája; költői tudatosság; az életmű néhány tematikus és formai jellemzője. <i>Egy katonaének</i> (kompozíció, értékrend). Legalább további két mű értelmezése <i>Hogy Júliára talál, így köszöne néki</i> , Istenes tematika, könyörgésvers, <i>Adj már csendességet</i> ; Szövegvers, Megformáltság, szerkezet (arany metszés, hárompillérű kompozíció, ütemhangsúlyos verselés.	A tanuló - megismeri az alkotó költői portréját és magatartását (az életmű 3-4 darabja nyomán); - tudatosítja az életmű megközelítési problémáit (kötetkompozíció; kéziratos énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció/tematika); - megkülönbözteti a dallamvers és szövegvers fogalmát; - tud ritmizálni ütemhangsúlyos formákat, felismeri a Balassi-strófát; - elemzési minimuma: <i>Egy katonaének</i> és még egy-két műve.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i> : a 16. sz. kulturális élete Magyarországon. <i>Vizuális kultúra</i> : a reneszánsz kultúra Magyarországon; az arany-metszés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kötetkompozíció, dallamvers, szövegvers, ütemhangsúlyos verselés, rímelhelyezkedés, Balassi-strófa	

Nyelvtan 10. évfolyam

Témák	Órakeret
A szöveg	13 óra
Stilisztikai alapismeretek	10 óra
Jelentéstan	8 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	5 óra
ÖSSZESEN	36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A SZÖVEG (BONTVA 9. ÉS 10. ÉVFOLYAM KÖZÖTT)	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje:	

	<p>szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken.</p> <p>A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelmezés összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon.</p> <p>A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése.</p> <p>A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p>
További feltételek	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár</p> <p>tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla,</p> <p>taneszközök: képi és hanganyagok</p>
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p>1. <u>Szövegtípusok:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint.• A legjellegzetesebb szövegtípusok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek.• Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípusok: mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi.• A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok: különböző típusú önéletrajzok, motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény, beadvány; hozzászólás, felszólalás, vitaindító, rövid ünnepi beszéd; ajánlás, méltatás; szórólap szövege. <p>2. <u>Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői.</u></p> <ul style="list-style-type: none">• A szövegköziség, intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben.• A szövegtípusok általános jellemzőinek felismertetése, az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a forrásszövegek típusai.</i></p> <p><i>Idegen nyelvek: az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése.</i></p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz: a természettudományos ismeretterjesztő szövegek témahálózata, szókinccse, felépítése.</i></p>

	<p>azonos jegyek megfigyelése és megnevezése.</p> <ul style="list-style-type: none">• Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései.• A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.• Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás.	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Intertextualitás. Szövegtípus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett, gyakorlati szövegtípusok). Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, sajtó és média, szépirodalmi).</p>	

Tematikaegység/ Fejlesztési cél	STÍLUS ÉS JELENTÉS	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Befogadói és műelemzési tapasztalatok, alapvető szóképek és alakzatok, nyelvi játékok, kreatív írás. Stílusregiszterek, nyelvi magatartás, nyelvi norma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megtapasztalása, hogy a nyelvi elemek stílusértéke a konkrét szövegben, nyelvhasználatban kap szerepet; a stílust befolyásolja a beszélő, a kommunikációs helyzet, a megnyilatkozás célja.</p> <p>A megismert jelentéstani, stilisztikai, a szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban.</p> <p>A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stílus eszköz használata.</p> <p>A fogalmi, a kreatív gondolkodás, a szövegértelmező képesség fejlesztése.</p>	
További feltételek	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár</p> <p>tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: képi és hanganyagok, PowerPoint prezentáció</p>	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
1. <u>A stílus:</u> <ul style="list-style-type: none">• A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (pl. a társalgás bizalmas vagy közömbös), felismerése, hatásának elemzése.• A szövegek stílusának, jelentésének a befogadóra tett		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: különböző forrásszövegek stílusjellemzői.</i>

	<p>hatásának (stílushatás) megtapasztalása, vizsgálata; stílusgyakorlatok, szövegtranszformációk.</p> <ul style="list-style-type: none"> A nyelvi szintek alkalmi és a szótárakban jelölt állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban. <p>2. <u>Stílusrétegek:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel. A társalgási stílus ismérvei, minősége. A közélet szinterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stiláris kötöttségei. A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (pl. <i>tipográfia, képi világ</i>). <p>3. <u>Stíluszeszközök:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stíluszeszközök tudatos használata a szövegalkotásban. Az egyszerűbb szóképek köznyelvi és szépirodalmi szövegekben: hasonlat, metafora, metonímia. Metaforikus jelentés. Az egyszerűbb alakzatok: felsorolás, ismétlődés, ellentét, gondolatrítmus. 	<p><i>Idegen nyelvek:</i> beszélt nyelvi stílusregiszterek.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; fizika; kémia; földrajz:</i> metaforák a természettudományos szövegekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> társalgási stílusárnyalatok megjelenítése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> nyilvános megnyilatkozások, különféle műsортípusok, illetve internetes felületek jellemző stílusregiszterei.</p> <p><i>Informatika:</i> kézikönyvhasználat.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.). Stílusérték (alkalmi és állandó). Stílusréteg (társalgási, publicisztikai, hivatalos, irodalmi). Stílushatás. Szókép (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, allegória, szimbólum). Alakzat (ismétlődés, gondolatrítmus, oximoron). Mondatstilisztikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat). Alliteráció, áthajlás, figura etymologica, egyéni szóalkotás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	JELENTÉSTAN	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Befogadói, jelentéselemzési tapasztalatok. Szókincs, világismeret. Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak, alkalmazásuk a beszélt és írott szövegalkotásban. Közmondások, szólások jelentésének és eredeti funkciójának ismerete, nyelvi és nem nyelvi kommunikációs üzenetek jelentése. Közismert egynyelvű szótárak önálló használata (pl. értelmező, szinonima).</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangalak és jelentés viszonyának felismerése, értelmezése különböző beszédhelyzetekben. A mondat és szövegjelentést meghatározó tényezők felismerése. A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés felismerése mondat-átalakítási gyakorlatokkal. Nyelvünk gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, szövegalkotás, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> • A nyelvi szintek alkalmi és állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban. • A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek. • Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés. • Egynyelvű szótárak használata (pl. <i>Magyar szinonimaszótár</i>, <i>Magyar értelmező kéziszótár</i>), valamint kétnyelvű szótárak ismerete. 		<i>Idegen nyelvek:</i> motivált, motiválatlan szavak, szórend. <i>Informatika:</i> hangalak és jelentés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; filozófia:</i> kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés.	

Irodalom 10. osztály

Témák	Óraszámok
Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16–17. század)	3 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>	6 óra
Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)	6 óra
Világirodalom – az európai irodalom a 18. században	8 óra
Magyar irodalom a 18. században – választható szerzők: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	20 óra
Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)	12 óra
Színház- és drámatörténet – Katona József: <i>Bánk bán</i>	6 óra

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Magyar irodalom a 19. század első felében – választható szerzők: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	17 óra
Magyar irodalom – kötelező szerzők: Petőfi Sándor	12 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: Jókai Mór	8 óra
Ismétlés, rendszerezés, dolgozatok	10 óra
ÖSSZESEN	108 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16–17. század)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Reneszánsz, humanizmus, reformáció.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A barokk, klasszicista életeszmény mai tanulságai. A kronológiai tájékozottság, a fogalmi műveltség, a történeti érzék továbbfejlesztése (pl. művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat, irányzatok egymás mellett élése); képesség a barokk/klasszicizmus alapvető formai és stílusjegyeinek azonosítására	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Barokk és klasszicizmus a 17. században (háttér, tematika, stílus- és formajegyek). Szemelvényrészletek: Cervantes. <i>Don Quijote</i>	A tanuló – ismeri a fogalomhasználati problémákat (művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat); – tisztában van irányzatok egymás mellett élésével; – meg tudja különböztetni a reneszánsz/ barokk / klasszicizmus alapvető formai és stílusjegyeit, ismeri ezek esztétikai hátterét.	Vizuális kultúra; ének-zene: az irányzatokhoz kapcsolódó, jellemző alkotások formajegyei (minden művészeti ágból).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	barokk, klasszicizmus; korstílus, stílusirányzat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – választható szerzők: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Barokk, eposz, eposzi konvenciók (kellékek).	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok megértése, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra való képesség fejlesztése. A hazához való kötődés erősítése, a Zrínyi által képviselt értékek elfogadása. Tájékozottság a stíluskorszakokban, a stílus-és formaérzék fejlesztése: a barokk formajegyeinek, a világkép és műfajok, poétikai/retorikai megoldások összefüggéseinek megismertetése (az irodalmi művekben és más művészeti ágakban). A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Az olvasott művek befogadásának, megértésének támogatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar barokk irodalom. Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (vagy részletek); a barokk eposz (szerkezet; koncepció; embereszmény/ a főhős, mint Krisztus katonája; értékrend	A tanuló - felismeri a barokk formajegyeit az irodalmi művekben és más művészeti ágakban is, összhangban az irodalommal; - megismeri világkép és műfajok, poétikai / retorikai megoldások összefüggését; - tisztában van az eposzi kellékek hagyományozódásával, az antik és barokk eposzok különbségével (koncepció, szerkezet, értékrend, embereszmény); - műismereti minimuma: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részlete).	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>ének-zene:</i> a barokk formajegyei más művészeti ágakban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	barokk eposz, eposzi konvenciók a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Barokk és klasszicizmus a 17. században. Ars poetica. Drámatörténeti és drámaelméleti ismeretek. Komikum és tragikum.	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi magatartások sokféleségének belátása és felelős megítélése. Kötelesség és szenvedély, egyén és közösség viszonya. A klasszicista normatív esztétika sajátosságainak (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggésének felismertetése. A komikum műfajformáló minőségének és változatainak megértése pl. drámajátékban való részvétel révén. Műelemző képesség fejlesztése: egy mű részletes elemzése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik értékelése. Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A klasszicizmus elvárásai. Tragédia és komédia. A francia színház a 17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). <i>Molière: Tartuffe.</i> A komikum megjelenési formái.	A tanuló – felismeri a klasszicista normatív esztétika sajátosságait (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggését; – megérti a komikum műfajformáló minőségét és változatait (helyzet- és jellemkomikum); – képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; – részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); – műismereti minimuma: egy Molière-mű elemző feldolgozása és memoriter: egy részlet; – alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.	<i>Tánc és dráma:</i> színháztörténet, a színpadi kísérő zene, a koreográfia.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, szerzői utasítás, hármasság, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai irodalom a 18. században	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Felvilágosodás, klasszicizmus, regény, regényműfaji változatok	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző világlátású művek megjelenített témáinak, élethelyzeteknek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban, ezáltal az erkölcsi és esztétikai ítélőképesség fejlesztése. Felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémák. A szabadság eszményének különböző megközelítései. A művekben megjelenített erkölcsi és világgépi problémák mérlegelő értékelése. Összehasonlítás és megkülönböztetés: az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáinak megkülönböztetése, összefüggések megvilágítása. Szemelvények, művek értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus (érzékenység), rokokó. Szemelvények az angol, francia és német irodalomból, Voltaire <i>Candide</i> , Defoe <i>Robinson Crusoe</i> , Swift <i>Gulliver utazásai</i> c. regényeiből, Goethe különféle műfajú alkotásaiból. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló – megkülönbözteti az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit; – megismeri a bölcséleti háttér és a stílusirányzat, műfaj, tematika néhány összefüggését, az egyes irányzatok jellemző tendenciáit, irodalmi műfajait az európai irodalmakból vett egyes szemelvények alapján; – felismeri a preromantika jellegét, szerepét; – választható beszámolót készíthet olvasmányélménye vagy látott színházi élménye alapján (Defoe, Swift, Schiller művei);	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>ének-zene:</i> klasszicizmus, rokokó más művészeti ágakban; megzenésített irodalmi művek (pl. Goethe, Schiller alkotásai). <i>Történelem,</i> <i>társadalmi és állampolgári ismeretek; filozófia; hittan</i> a

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

	- műismereti minimuma: Swift, Voltaire, Goethe egy-egy művének/ részletének ismerete.	felvilágosodás korának bölcselete; értekezések a kor szerzőitől
Kulcsfogalmak/ fogalmak	felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, éregény, levélregény, tézisregény, ellenutópia, szatíra (szatirikus hangnem)	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 18. században választható szerzők:Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Barokk és felvilágosodás. Anakreón és Horatius életművének néhány jellemzője. Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i> szerkesztett ciklus, kötet, versszerkezet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi:internetes hozzáférés, projektor, vetítövászón/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Az egyén és közösség problémáinak európai és hazai dimenziói: polgárosodás, parlamentiesség. Az anyanyelv és az anyanyelvi kultúra fejlesztésére irányuló törekvések megbecsülése. A magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatainak; Kazinczy tevékenységének; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének, néhány sajátosságának megismertetése; a nyelvújítási mozgalom jelentőségének tudatosítása. Jellemző stílusirányzatok, műfajok, verstípusok és versformák felismertetése, összefüggésben Csokonai és Berzsenyi életművén	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A 18. század irodalma a felvilágosodás előtt (a kuruc költészethez kapcsolódó irodalmi formák; Mikes Kelemen: <i>Törökországi</i>	A tanuló - ismereteket szerez a kuruc kor irodalmáról; - ismeri a magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok,	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>éneke-zene:</i> stílusirányzatok egymásmellettiége a 18. században.

<p>levelek részlete).</p> <p>A felvilágosodás korának irodalma.</p> <p>Művelődési programok.</p> <p>Bessenyei György értekező prózai művének részlete – <i>Magyarság</i>.</p> <p>Alkotói csoportok, irodalmi központok, sajátos életutak</p> <p>Batsányi János, Kármán József.</p> <p>Kazinczy Ferenc irodalomszervező tevékenysége és írói munkássága, epigrammái (<i>A nagy titok, Írói érdem</i>)</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály portréja; életművének műfaji, formai és stílári sokszínűsége</p> <p><i>A Reményhez, Azestoe</i> és a <i>Tartózkodó kérelem</i> alapján.</p> <p>Berzsenyi Dániel portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében.</p> <p><i>A közelítő tél, A magyarokhoz I .Osztályrészem</i> értelmezése.</p> <p>Csokonai és Berzsenyi hatása, továbbélése a későbbi magyar költészetben.</p>	<p>értekezések gondolatait; Kazinczy tevékenységét; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének néhány sajátosságát;</p> <p>– tudatosítja a nyelvújítási mozgalom jelentőségét;</p> <p>– tisztában van Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; felismer jellemző stílusirányzatokat, műfajokat, verstípusokat és versformákat;</p> <p>– műismereti minimuma: Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> (részlet), Kazinczy Ferenc egy epigrammája; Bessenyei György egy értekező prózai részlete; Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i> (ált. isk., memoriter is); <i>Az estve Tartózkodó kérelem</i>; Berzsenyi Dániel: <i>A közelítő tél, A magyarokhoz I. Osztályrészem</i> c. mű.</p> <p>– Csokonai és Berzsenyi kapcsán alkalmassá válik legalább 3-4 alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására</p>	<p><i>Földrajz:</i> a az alkotókhöz kapcsolódó tájegységek, települések</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, értekezés, szentencia, szimultán ritmus, bölcséleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus, antik strófaszervezetek</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője; romantika és realizmus</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>	

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódási pontjainak felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Eszmény és valóság viszonyának értelmezése különböző korstílusokban. Embertípusok, életvezetési stratégiák, eszmei és erkölcsi törekvések értékelése.</p> <p>A romantika korstílus jellegének, jelentőségének, a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatásának megértetése. Felkészítés a stílári és hangnemi összetettségre, az irónia és a groteszk befogadására. Információgyűjtés- és feldolgozás, szövegalkotás, értelmező képességek: házi olvasmány önálló feldolgozása, beszámoló készítése</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A romantika irodalmának jellemzői (esztétikai elvek, művészi szabadság, stílus- és formajegyek; ironikus látásmód, groteszk minőség). Új műfajok, formák (pl. történelmi regény, bűnügyi történet, drámai költemény, verses regény).</p> <p>Társadalmi típusok (felesleges és karrierista hősök, hivatalnokok) megjelenése a romantikával egyidejű, realista szemléletű művekben.</p> <p>Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból: <i>E. T. A. Hoffmann, Poe; Victor Hugo, Puskin, Shelley, Keats; illetve Balzac, Stendhal, Gogol</i> műveiből.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none">- felismeri az életművek egymásmellettségét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái, I. Goethe/Hugo/Stendhal, Balzac) és a romantika korstílus-jellegét, jelentőségét; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását;- megismeri az irodalmi liberalizmus szerepét és hatását az esztétikára (új műfaji változatok; stílári és hangnemi összetettségre, irónia és groteszk);- műismerete: Shelley, Keats, Poe, V. Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin, illetve Balzac, Stendhal, Gogol egy-egy művének/ részletének ismerete;- képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után;- beszámolót/ könyvajánlót készíthet egyéni	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; vizuális kultúra; ének-zene:</i> a romantika művészete.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a romantika, romantikus mai médiaértelmezése</p>

	<p>olvasmányélménye alapján a korszak műveiből; alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, ironia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – Katona József: <i>Bánk bán</i>		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	<p>Klasszicizmus és romantika. Tragédia, drámai szerkezet. A tragikus hős összeomlása.</p>		
További feltételek:	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla</p>		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Élet-választatok a különböző helyzetekben és a figurák alakjában. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése. A „nemzeti dráma” mint közös ismeret. A tragédiában megjelenített magánéleti és közéleti konfliktus értékelése. Felkészítés a <i>Bánk bán</i> olvasására, befogadására, értelmezésére (problematika, drámai szerkezet és nyelv, sajátos lezárás, „megoldás”). Érvelő képesség: álláspontok megismerése, összevetése, értékelése</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Katona József: <i>Bánk bán</i> – sok szempontú műértelmezés. – magánéleti és közéleti konfliktus, alapkérdések; – a szereplők körei, Bánk összeomlása; a címszereplő megítélésének változatai; felépítés, szerkezeti megoldások (az V. felvonás szerepe).</p>		<p>A tanuló – ismeri a magyar színház történetének néhány sajátosságát (az állandó magyar színház hiányát, törekvéseket a létrehozására); – képes elemezni nemzeti tragédiánk sajátosságait (problematika, drámai szerkezet és nyelv, sajátos lezárás, „megoldás”) – megismer néhány álláspontot a</p>	
		<p>Ének-zene: operafeldolgozás</p>	

	<p>műértelmezéshez;</p> <ul style="list-style-type: none">- lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt;- műismereti minimuma: a tragédia (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből;- alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, drámai nyelv, klasszicizmus és romantika	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 19. század első felében - választható szerzők: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Romantika; néhány népdal; ismeretek Kölcseyről, Vörösmartyról. Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus, Huszt</i> (ált. isk.; memoriter is); Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> (memoriter is).	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A nemzeti romantika sorskérdéseinek elemzése. Az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémák megértése és értékelése. A reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmának, szerepének és jelentőségének felismertetése. Kölcsey- és Vörösmarty-művek befogadásának, értelmezésének elősegítése, jelentőségük megértése, elfogadása. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Magyar irodalmi élet a 19.	A tanuló	<i>Vizuális kultúra;</i>

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<p>század első felében; orgánumok, folyóiratok, alkotói csoportok. A reformkori nemzeti romantika. A népiesség programjai.</p> <p>Kölcsey Ferenc alkotói portréja; közéleti szerep, egyéni és közösségi sors. <i>Hymnus; Husztés</i> még egy lírai alkotása <i>Zrínyi dala</i>.</p> <p>Értekező prózája <i>Nemzeti hagyományok</i> és/ vagy a <i>Parainesis</i>részlete.</p> <p>Vörösmarty Mihály portréja. Romantikus világlátás, tematika és képalakítás lírában és drámában a <i>Szózat; Előszó; Gondolatok a könyvtárban; A vén cigány</i> alapján, illetve a <i>Csongor és Tünde</i> értelmezésével (alapkérdések, értékszerkezet, motívumok, műfaji sajátosságok: mesejáték/ drámai költemény).</p>	<p>- ismeri a magyar irodalom néhány sajátosságát a 19. század első felében;</p> <p>- felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét;</p> <p>- tisztában van Kölcsey és Vörösmarty életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében;</p> <p>- műismereti minimuma: Kölcsey: <i>Hymnus, Huszt</i> és még egy lírai mű, egy értekező prózai részlet;</p> <p>Vörösmarty: <i>Szózat, Előszó</i> és még egy-két lírai mű, valamint a <i>Csongor és Tünde</i>; memoriterek;</p> <p>- Kölcsey és Vörösmarty kapcsán alkalmassá válik legalább négy alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.</p>	<p><i>ének-zene</i>: a magyar romantika más művészeti ágakban; népdalok.</p> <p><i>Földrajz</i>: az alkotókhoz kapcsolódó tájegységek, települések.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>: a reformkori művelődés és társadalmi élet.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés; nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, rapszódia, romantikus irónia, drámai költemény</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – kötelező szerzők: Petőfi Sándor	Órakeret 12 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Romantika, népiesség, népdal, dal, helyzetdal, elbeszélő költemény, életkép, episztola, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Petőfi életútjáról, műveiről.</p> <p><i>Anyám tyúkjá; Füstbe ment tero</i> (memoriterek); <i>János vitéz</i> (és memoriter-részletei); <i>Az Alföld; Nemzeti dal</i> (memoriterek is) és más lírai alkotások.</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/ interaktív tábla</p>	
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita</p>	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; Petőfi jellemző témáinak, műfajainak, poétikai megoldásainak, versformáinak megkülönböztetése, jellemző hangnemeinek (pl. humor és ironia) befogadása. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Felkészítés önálló műértelmezés megfogalmazására. Petőfi műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Petőfi Sándor életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások. A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség. Témák: szerelem, táj, ars poetica, versciklusok; lírai műfajok és líratípusok (dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszódia; tájlíra, forradalmi látomásvers) és versformák változatossága: <i>Az Alföld, A puszta, télen; A XIX. század költői; Nemzeti dal, Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén</i> és még legalább négy lírai alkotás Verses epika (<i>A helység kalapácsa</i> mint eposzparódia; <i>János vitéz</i>).</p>	<p>A tanuló – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Petőfi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a romantikus korstílus és a népiesség stílustendenciájának együtthatásával; – műelemzések során megismeri Petőfi jellemző témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit; megkülönbözteti jellemző hangnemeit (pl. humor és ironia); – képes önálló műértelmezés megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Az Alföld; Nemzeti dal</i> (ált. <i>János vitéz, A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén</i> és még három-négy mű és memoriterek; – képessé válik Petőfi életművének bemutatására (legalább 10–12 lírai és 1–2 verses epikai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	<p><i>Hon és népismeret:</i> Petőfi emlékhelyek. <i>Földrajz:</i> Petőfi életútjának állomásai. <i>Vizuális kultúra; ének-zene:</i> a romantika művészete, Petőfi művek feldolgozásai (hangoskönyv, színház, rajzfilm, dal).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – választható szerzők: Jókai Mór	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Romantika, romantikus ábrázolásmód, romantika és népiesség, heroizmus és humor, regényműfaji változatok, történelmi regény, anekdota, anekdotikusság. <i>A kőszívű ember fiai</i> vagy más regénye.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, vetítővászon/ interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A Jókai-regényekben fölmutatott erkölcsi, egyéni és nemzeti-közösségi problémakörök felismerése. Értékek és szerepek konfliktusai. Jókai művének/műveinek ismeretében, azok olvasására építve beszélgetés, vita a korabeli és a mai olvasóközönség befogói elvárásainak különbségéről, a különbség megértése. A befogadói horizont tágítása: Jókai alkotásmódjának jellemzői, a romantikus ábrázolásmód sajátosságai és a romantikus regény jellemző műfaji változatai. Felkészítés egy regény sokoldalú megközelítésére, önálló véleménykifejtésre. A történetmondás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében. Jókai Mór egy regény/részletének értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl.: a romantika és realizmus megjelenési formái; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, motivikus összetettség. Problematika a műhöz: természet, bűn és büntetés..	A tanuló – tisztában van a korabeli és a mai olvasóközönség befogadói elvárásainak különbségével; – ismeri Jókai helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; – felismeri a romantikus ábrázolásmód sajátosságait és a romantikus regény jellemző műfaji változatait; – képes egy regény sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére; – műismereti minimuma: egy regénye: <i>A sárga rózsza</i> egy regényelemzés kapcsán képes önálló szóbeli tétel keretében egy	<i>Hon és népismeret; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; vizuális kultúra; ének-zene:</i> a romantika művészete. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Jókai-művek filmes feldolgozásai. <i>Földrajz:</i> a regényekben előforduló

	elemzési feladat kifejtő megoldása.	tájégségek, helyszínek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	történelmi regény, vallomásregény, epizód, leírás, utópia, humor, anekdota	

A fejlesztés várt eredményei akét évfolyamos ciklus végén

A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben alkalmazza amúvelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit. Képes a beszédhelyzetnek, témának, célnak, közönségnek megfelelő szóbeli és írásbeli megnyilatkozásra.

Képes szöveghű, értelmező felolvasásra, olvasható, rendezett írásra.

Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy önállóan eligazodjon az információk világában; értelmesen tudj élni az önképzés lehetőségeivel. Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket.

Bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni. Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére, e képesség alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.

Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban. Képes definíció, magyarázat, prezentáció, egyszerűbb értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányaiival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat. Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Ismeri a magyar nyelv rendszerét, képes a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, helyesírási jelenségek önálló fölismerésére, a tanultak tudatos alkalmazására.

Tudja alkalmazni irodalmi alkotások műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat. Képes órai eszmecserében, vitában, érvelésben az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, saját véleménye újrafogalmazására.

Képes tudásanyagának megfogalmazására, előadására a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról, az olvasott, feldolgozott művekről.

Be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait.

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek főbb jellemzőinek bemutatására, a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszer, lényegre törő ismertetésére, értelmezésére.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.

11-12. évfolyam

A magyar nyelvi képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegteni, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stíláriis minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrollja; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírás ismeretek kibővítése. A tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresése.

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására. Retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban.

Elvárt a kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, továbbá a legfontosabb nyelvemlékeink (*A Tihanyi apátság alapítólevele*, *Halotti beszéd*, *Ómagyar Mária-siralom*) megismerése.

A nyelvi tanulmányok eredményeképpen a tanuló képes hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtésre és válogatásra többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék

készítésére.

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában kész felelős magatartásra a magyar nyelv értékeinek őrzésében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészül az érettségire és a továbbtanulásra.

Az irodalomtanítás alapvető célja irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A műveltségépítés szempontja a hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepének megértése.

Az irodalmi olvasmányok jellegéből következően fejlesztési cél a magyar és az európai hagyományok és a modernség együttthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban; stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalomszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban; a tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének megismerése, az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Az irodalomértést elmélyítő, az önkifejezést, a gondolkodást támogató tevékenység művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban; nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli (pl. prezentáció) bemutatása különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek, önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával. Mind az érvelő lépességet, mind a szociális kompetenciák, mind az erkölcsi gondolkodás fejlesztését támogatja a jellemző hőstípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (pl. szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztését célozza néhány szerző és mű utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, más művészeti ágakban.

Alapvető irodalomszemlélet az irodalmi művek egymásra utaltságának megértése és ennek például az irodalmi szövegek összekapcsolódását bizonyító szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció, intertextualitás, reflexió példáinak elemzése, végül annak néhány példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány. E témakörbe tartozó tevékenység műfaji, poétikai fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése. Az önálló ismeretszerzés elengedhetetlen feltétele a rendszeres könyvtárhasználat (ide értve az internet adta lehetőségeket is), azaz az ismeretterjesztő (például műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom – audiovizuális, digitális források – alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás, prezentáció formájában. E tevékenység része a hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított

szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

Az önálló tájékozódás igényével is összefügg a nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. E témakörben is kívánatos a tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Cél az irodalom határterületeihez tartozó modern kori alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése. A kortárs irodalmi élethez tartozik az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás –); az adaptáció, a műfajcsere jelensége, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas művészeti és szórakoztató művekben. Fontos feladat a szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdáinak értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

A továbbtanulásra való fölkészülésként feladattá tehető egyéni „kutatómunka” alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával; tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrendezése.

A szűkebb régióhoz, településhez, a hazához való kötődés érzését erősíti a tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúraközvetítő intézmények körében.

Nyelvtan 11. évfolyam

Témák	Órakeret
Ember és nyelvhasználat	9 óra
Retorika	12 óra
Kommunikáció	4 óra
Szövegalkotás	7 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	4 óra
ÖSSZESEN	36 óra

Tematikai egység/	EMBER ÉS NYELVHASZNÁLAT	Órakeret 9
-------------------	--------------------------------	-------------------

Fejlesztési cél			óra
Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete.</p> <p>A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelv művelés).</p> <p>Nyelvi tudatosság növelése: a saját és a közvetlen környezet nyelvhasználatának azonos és eltérő vonásainak, valamint nyelvjárási szövegek jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: a tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának megfigyelése, érvek, adatok értelmezése.</p>		
További feltételek	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár</p> <p>tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: PowerPoint prezentáció, hanganyagok</p>		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, megbeszélés, vita, reflektálás		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>1. <u>Nyelvváltozatok:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A nyelvváltozatok rendszere, a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása. A köznyelv jellemzői, használati területe. A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókincse. Csoportnyelvek, szaknyelvek, rétegnyelvek, hobbinyelvek. A szleng és az argó. Egynyelvű szótárak. <p>2. <u>Nemzetiségi nyelvhasználat és határon túli magyar nyelvűség</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Hazánkban élő nemzetiségek nyelvhasználat. Nyelvünk helyzete a határon túl. Nyelvi identitás. <p>3. <u>Nyelv és társadalom</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia, nyelvi diszkrimináció. A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom 		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szórványmagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat.</p> <p><i>Földrajz:</i> a nyelv területi tagolódása.</p>	

	hatása a nyelvhasználatra. <ul style="list-style-type: none">Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés).Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nyelvváltozat. Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus). Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv. Szleng, argó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	RETORIKA	Órakeret12 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása. Érvelő szövegek értelmezése és alkotása. Stilisztikai és jelentéstani ismeretek. Kulturált véleménynyilvánítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A klasszikus retorika alapfogalmainak megismertetése, ezek alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban. A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése. Önálló beszéd megírásához, annak a hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: PowerPoint prezentáció, kép- és hanganyagok	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
1. <u>A nyilvános beszéd</u> <ul style="list-style-type: none">A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben.A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig.A hivatalos felszólalás, hozzászólás különböző helyzetekben, a nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. 2. <u>Érvelés, megvitatás, vita</u>		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: antik szónokok, neves magyar szónoklatok (pl. Kölcsey, Kossuth, Deák). Közéleti megnyilatkozások retorikája.</i>

<ul style="list-style-type: none"> • A kulturált véleménynyilvánítás és vita gyakorlata. • Az érvelés műfajai: a tétel, a bizonyítás, a cáfolat, az érv és az ellenérv. • Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. A releváns és a hibás érv megkülönböztetése. • A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. • Az állásinterjú. • A hatásos előadásmód eszközei. <p>3. <u>A szövegszerkesztés eljárásai</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Az összefoglalás funkciója és típusai (pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés). 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: a meggyőzés, befolyásolás, a hatás eszközei.</i></p> <p><i>Dráma és tánc: a színpadi beszéd retorikai elemei, klasszikus monológok értelmezése.</i></p> <p><i>Matematika: bizonyítás, érvelés, cáfolat.</i></p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Retorika, szónok, szónoklat,alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás). Érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	KOMMUNIKÁCIÓ	Órakeret4 óra
Előzetes tudás	Gyakorlott, tudatos szóbeli kommunikáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A különböző kommunikációsszintereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése.</p> <p>A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika elsajátítása.</p> <p>A manipulációs szándékok felismerése.</p>	
További feltételek	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár</p> <p>tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: kép- és hanganyagok</p>	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztésikövetelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tájékozottság különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is.</p> <p>Kommunikációs zavarok felfedezése, elhárítása.</p> <p>A mindennapi társalgásban, a nyilvános kommunikációs szintereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése.</p>		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret: reklám, meggyőzés, manipuláció.</i></p> <p><i>Vizuális kultúra: képi közlés.</i></p>

A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.	<i>Dráma és tánc:</i> szituációk, dialógusok értelmezése.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Kommunikációs zavar. Manipuláció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	SZÖVEGALKOTÁS	Órakeret7 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegalkotás. A papíralapú és számítógépes jegyzetelés technikájának, módjainak ismerete. Az elbeszélés, jellemzés, vélemény, esszé formai és tartalmi jellemzőinek ismerete. A kommunikációs célnak, műfajnak, címzettnek, kontextusnak megfelelő stíluseszközök. alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gondolkodásfejlesztés, az önkifejezés fejlesztése: a papíralapú és elektronikus szövegek eltérő és hasonló jellemzőinek megfigyelése. A szövegalkotási képesség fejlesztése: a megismert szövegtípusokban a közlés céljának, a helyzetnek megfelelő stílusban történő szövegalkotás. Esszéírási gyakorlatok.	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák valamelyikében (pl. digitális formában, multimédiás kiegészítésekkel). Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stiláris különbségének figyelembevételével. Az érvelő esszé szerkezete.		<i>Informatika:</i> szövegszerkesztési, könyvtárhasználati, információkeresési ismeretek.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szövegalkotás, szövegszerkesztés, esszé.	

Irodalom 11. évfolyam

Témák	Órakeret
-------	----------

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Magyar irodalom – kötelező szerzők: Arany János	10 óra
Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	8 óra
Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után(19. sz. második fele)	12 óra
Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében	8 óra
Magyar irodalom a 19. század második felében – választható szerzők: Mikszáth Kálmán	10 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: a <i>Nyugat</i> és első nemzedéke	7 óra
Magyar irodalom – kötelező szerzők: Ady Endre	10 óra
Magyar irodalom – kötelező szerzők: Kosztolányi Dezső	10 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	8 óra
Magyar irodalom – kötelező szerzők: Babits Mihály	10 óra
	6 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	9 óra
ÖSSZESEN	108 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – kötelező szerzők: Arany János	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései. Romantika, népiesség, elbeszélő költemény, életkép, episztola, ballada, ütemhangsúlyos és időmértékes verselési formák, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Arany életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel. Arany-művek ismerete (korábbi tananyag): <i>A walesi bárdok</i> , <i>Rege a csodaszarvasról</i> , <i>Toldi</i> , <i>Családi kör</i> .	
További feltételek	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: flipbook, megzenésített versek, balladailusztrációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Arany-életműben felvetett erkölcsi, magatartásbeli kérdések felvetése és értelmezése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemező beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése, az életmű főbb alkotói korszakainak, Arany költői szerepének, költészete jellegének megismertetése. Műelemzés, értelmezés: Arany jellemző lírai témái, műfajai, poétikai megoldásai,	

	versformái és néhány verses epikai alkotása. Felkészítés lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására, a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Arany János életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások. A romantika utáni költőszereplehetőségek és lírai tendenciák.</p> <p>Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykorú és a kései költészetben (<i>Letésem a lantot</i>, <i>Epilogus</i> és legalább még két-három lírai alkotás).</p> <p>A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (<i>A walesi bárdok</i> és még legalább 1-2 ballada). <i>A Toldi estéje</i> elemző bemutatása.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Arany költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – műelemzések során megismeri Arany jellemző lírai témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit és néhány verses epikai alkotását; – megismeri a lírikus és epikus költőszerep szembeállítását, változó megítélését; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> néhány szempontú összevetésére; – műismereti minimuma: <i>A walesi bárdok</i>, <i>Rege a csodaszarvasról</i>, <i>Családi kör</i>, <i>Toldi</i>, <i>Toldi estéje</i>, <i>Ágnes asszony</i>, <i>Tengeri-hántás</i>, <i>Szondi két apródja</i>; <i>Letésem a lantot</i>, <i>Epilogus</i> és még két-három lírai alkotás – képessé válik Arany életművének bemutatására; a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Informatika:</i> könyvtári és internetes tájékozódás.</p> <p><i>Hittan:</i> bűn, bűnhődés, testvérféltékenység.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélő költemény és verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együttthadásuk), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet - Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	Órakeret 8 óra
--	--	---------------------------

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Előzetes tudás	A magyar színház történetének néhány sajátossága. Alapvető drámai műfajok és formák. A romantika műfaji kevertsége.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: drámaelőadások részletei, Tragédia-illusztrációk, filmrészletek, PowerPoint bemutató	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi létezés alapkérdéseinek értelmezése. Annak belátása, hogy a küzdés és a ráhagyatkozó hit egymás erősítői az ember életében. Olvasás, szövegelemzés, beszélgetés révén a mű megértésének támogatása (a tragédia műfaji változatának jellemzői, filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hősei; többféle világfelfogás egyidejű létezése; a drámai költemény mibenléte). Műértelmezés többféle megközelítésből.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> – sok szempontú műértelmezés.</p> <p>A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre.</p> <p>Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan / lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat).</p> <p>Problematika, történelemszemlélet, bölcséleti háttér.</p> <p>Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a drámai költemény műfaji változatának jellemzőit (filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hőseit; többféle világfelfogás egyidejű létezését; - értelmezi a művet (lehetőleg többféle megközelítésből); – megismerkedik néhány műértelmezéssel, állásponttal; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt és a mű színpadra állításának lehetőségeit; – műismereti minimuma: a <i>Tragédia</i> (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: szállóigévé vált sorok; – alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> színházművészet, a mű színrevitele különböző felfogásokban.</p> <p><i>Informatika, könyvtár:</i> tájékozódás a <i>Tragédia</i> hazai és nemzetközi színházi előadásairól, fordításairól, adaptációiról.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után(19. sz. második fele)	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Romantika és realizmus, hőstípusok (pl. karrierista hős, a felesleges ember, a hivatalnok), regényciklus, analitikus regény; impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; a műfordítások szerepe.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop, vetítővászon vagy interaktív tábla, taneszközök: adaptációk részletei, prezentációk	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet és származás hatása a hősök karakterére. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek értelmezése, a megjelenített erkölcsi, világképi és esztétikai problémák mérlegelése és értékelése. Az epikában a romantika és realizmus együttthatásának, folytonosságának felismertetése, a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőinek értelmezése. Felkészítés világirodalmi alkotások önálló értelmezésére, stílusirányzatok jellemzői jegyeinek felkutatására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában. Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektivizálódás). Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból (pl. Emily	A tanuló <ul style="list-style-type: none">– felismeri a romantika és realizmus együttthatását, folytonosságát az epikában; értelmezi a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőit;– megismeri az impresszionista és (pre)szimbolista európai líra néhány sajátosságát;– képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; néhány lírai alkotás értelmezésére;– beszámolót / könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak szerzőinek műveiből;– műismeret: néhány mű részlete	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>Ének-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus más művészeti ágakban.

<p>Brontë, Dickens, Flaubert, Zola, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Whitman) műveiből. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>illetve egy szabadon választott ill. kijelölt epikai alkotás pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Rimbaud, Rilke, Whitman műveiből; – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus; eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus, l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében</p>		<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az európai dráma és színház néhány megelőző nagy korszaka (antikvitás, középkor, reneszánsz, klasszicizmus) és szerzője (Szophoklész, Shakespeare, Molière). A drámai műnem alapfogalmi (drámai szerkezet, jellem, nyelv). Arisztotelészi dramaturgia.</p>		
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: előadásrészletek, bemutatók</p>		
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyiség tisztelete. A megjelenített élethelyzetek, konfliktusok értő és felelős megítélése, például az élethazugság témakörének morális vonatkozásai különböző művekben. A férfi-női társadalmi szerepek megértése. A romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciájának megvitatása, két jelentős szerző egy-egy alkotásának, figyelembevételével, újításaik, dramaturgiai sajátosságai bemutatása. A művekről, színházi előadásokról alkotott álláspontok értelmezése. Dramatikus játékok.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>			<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében – a</p>	<p>A tanuló – megismeri a romantika utáni</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet.</p>

<p>korszak drámairodalmának újdonságai és két drámai alkotás, két szerző dramaturgiája. Egy drámai mű elemzése a 19. század második feléből Ibsen: <i>Babaszoba/Nóra</i> vagy <i>A vadkacsa</i> – az ibseni dramaturgia sajátosságai, pl. az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság). Egy Csehov-mű elemző bemutatása (pl. <i>Sirály</i>). A csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; drámaiatlan/lírai dráma; főszereplő, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvés-képtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játéktípus.</p>	<p>drámatörténet néhány jellemző tendenciáját; – elemzi két jelentős szerző egy-egy alkotását, újításaik figyelembevételével, bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; – megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; – lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt; – lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; – műismereti minimuma: egy dráma a 19. század második feléből pl. <i>Ibsen: Nóra/A vadkacsa</i> és <i>Csehov: Sirály</i>; – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Drámaiatlan dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom a 19. század második felében – választható szerzők: Mikszáth Kálmán	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mikszáth Kálmán egy novellája, esetleg egy (kis)regénye (pl. <i>Szent Péteresernyője</i>), novellaelemzések.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, filmrészletek, versinterpretációk, bemutatók	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Néhány alapvető emberi léthelyzet megismerése (élet és halál, család, férfi-nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és	

céljai	<p>bűnhődés). Az elbeszélő és állásfoglalásának viszonya az elbeszélő művekben.</p> <p>Annak belátása, hogy a régióhoz kötődés egyetemes emberi kérdések felvetését is jelentheti.</p> <p>A 19. sz. második fele magyar irodalmának áttekintő megismertetése: sajátosságok, néhány jellemző tendencia. (Petőfi és a népiesség továbbhatása, a líra alakulása, a századvég novellisztikájának néhány darabja).</p> <p>Mikszáth alkotói portréjának közvetítése, alkotásmódjának jellemzői, a novellaelemző készség fejlesztése, a mikszáthi történetészövés megfigyelése, egy regény sok szempontú megközelítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A 19. század második felének magyar irodalmából néhány szerző és mű(részlet) ismerete.</p> <p>Vajda János alkotói helyzete, költészetének jellemzői (legalább egy műve, pl. <i>Húsz év múlva</i>, <i>Avaáli erdőben</i>, <i>Az üstökös</i>).</p> <p>A századvég és századelő novellisztikája(műelemzési lehetőségek, pl. Gozdsu, Petelei, Gárdonyi, Tömörkény, Bródy Sándor műveiből).</p> <p>Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stílusszintézise.</p> <p><i>A jó palócok</i> novelláinak világa (legalább két mű elemzése).</p> <p>Egy Mikszáth-regény (pl. <i>Beszterce ostroma</i>, <i>Új Zrínyiász</i>, <i>ANosztty fiú esete...</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésetttség, dzsentriábrázolás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none">– tisztában van a 19. sz. második fele magyar irodalmának sajátosságaival, ismeri a korszak néhány jellemző tendenciáját;– megismeri a Petőfi és Ady közti, Arannyal részben párhuzamos líra helyzetét; Vajda és az Ady fellépése előtti költők (pl. Reviczky, Komjáthy) szerepét;– a századvég novellisztikájának néhány darabját értelmezve fejleszti novellaelemzési készségét;– ismeri Mikszáth helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; képes egy regényének sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló novellaértelmezésre; lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján;– műismereti minimuma: Vajda János egy műve; Mikszáth egy regénye (pl. <i>Beszterce ostroma</i>) és két novellája;– alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.	<p><i>Hittan:</i> Mikszáth műveiben felvetett erkölcsi kérdések megvitatása, pl. a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p><i>Filozófia:</i> a létre vonatkozó kérdések, etika, erkölcsfilozófia.</p> <p><i>Földrajz:</i> a földrajzi tér regionális szerveződése, a Mikszáth-művek topológiája.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangulatlíra, filozófiai dal, anekdotikusság.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - választható szerzők: a <i>Nyugat</i> és első nemzedéke - Juhász Gyula és Tóth Árpád lírája	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A klasszikus modernség néhány irányzata és alkotója, a századvég magyar irodalma.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, verses cédé	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és magyar irodalmi hagyományok és modernség irányainak összevetése, konfliktusai. A kozmopolitizmus és patriotizmus kérdésfelvetései. Annak felismerése, hogy a magyar kultúra sokszínű törekvések együttese. Érvelő bemutatás: a <i>Nyugat</i> jelentősége a magyar kultúrtörténetben; a korban megismertetett stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjének azonosítása. Értse egy folyóirat felépítését, tudjon benne tájékozódni.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom; szerkesztési elvek, szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések; filozófiai és stílusirányzatok hatása, megismertetése. Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. <i>Tiszai csönd, Milyen volt, Anna örök</i>). Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. <i>Körúti hajnal, Esti sugárkoszorú, Elégia egy reketttyebokorhoz, Lélektől lélekig, Jó éjszakát!</i>). Egy folyóirat (időszaki kiadvány)	A tanuló <ul style="list-style-type: none">– felismeri a <i>Nyugat</i> jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a nemzedék-korszakolást későbbi tanulmányai során;– tudja a korban megismert stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjét;– műismereti minimuma: Juhász Gyula egy műve, Tóth Árpád egy-két műve.	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>éneke-zene:</i> impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió más művészeti ágakban. <i>Filozófia:</i> életfilozófiák, időproblémák.

<p>periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek visszakeresése, hivatkozása. Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - kötelező szerzők: - Ady Endre	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> ; stílusirányzatok a századelőn	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, megzenésített versek, versinterpretációk, bemutatók	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértése, hogy a kulturális hagyományhoz, a nemzethez kötődés, a sorsvállalás sokféle hangon és módon jelentkezhet. A hazaszeretet és haladás kérdései.</p> <p>Ady költészetének befogadása: főbb alkotói korszakai, költői szerepe, költészetének jellege. Műelemzések, összpontosítva Ady jellemző köteteire, szerkesztési módszereire, lírai témáira, poétikai megoldásaira. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Önálló, több szempontú műértelmezések megfogalmazása a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésével is.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ady Endre életműve. Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka. Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.</p> <p>Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború),</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Ady helyét, költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; – tisztában van a 20. eleji magyar irodalom sajátosságaival és a megújítás szándékával; – műelemzések során megismeri 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> társadalmi modernizáció, városiasodás, a modern újságírás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Ady-illusztrációk.</p>

<p>kötetek (pl. <i>Új versek, Ahalottak élné</i>), témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomásszerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján jellemző alkotásainak értelmezése <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű (memoriterek is), pl. esetleg egy-egy részlet publicisztikájából is). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>Ady jellemző köteteit, szerkesztési módszereit, lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű (pl. ; <i>Harc a Nagyúrral, A Tisza-parton, A Szajna partján, Az ősz Kaján, Lédával a bálban, Héja-nász az avaron, Száz hűségű hűség, Az eltévedt lovas, Sípja régi babonának, Őrizem a szemed, stb.</i>) – képessé válik az Ady-életmű jellemzőinek bemutatására; a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Földrajz:</i> Ady- emlékhelyek topológiája.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás a Nyugat digitalizált változatában.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - kötelező szerzők: Kosztolányi Dezső		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Kosztolányi egy novellája és lírai alkotása(i), memoriterek.		
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, filmrészletek, versinterpretációk, bemutatók		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok szellemi hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A személyiség, az egyediség tisztelete, a közös emberi sorsból fakadó szolidaritás. Kosztolányi jellegzetes lírai témáira, poétikai megoldásaira összpontosító műelemzések. Kis- és nagyepikájából néhány jelentős darab értelmezése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kosztolányi Dezső életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás; stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez.</p> <p>Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok (pl. <i>A szegény kisgyermek panasza</i>); <i>Számadás</i>-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább 4 lírai alkotás, köztük: <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i>.</p> <p>Novellák (pl. <i>A kulcs</i>, <i>Fürdés</i> stb.) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák).</p> <p>Egy Kosztolányi-regény (pl. <i>Édes Anna</i>, <i>Pacsirta</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Kosztolányi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Kosztolányi jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait; kis- és nagyepikájának néhány jelentős darabját; – képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: Kosztolányi egy regénye és két novellája; lírai alkotásai, <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i> és még egy-két műve (memoriter is); – képessé válik a Kosztolányi-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 4 lírai alkotás, egy regény, két novella alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> urbanizáció, kulturális élet, sajtó.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Kosztolányi-művek filmes feldolgozásai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - választható szerzők: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> , részlet; karcolat, paródia; esetleg: <i>Ezeregyéjszaka</i> és Szindbád alakja.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, projektor, laptop vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, versinterpretációk, részletek adaptációkból	

<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nosztalgia és humor szerepe a műalkotásban és az ember önértelmezésében. Az alkotói életútra összpontosító bemutatás: Karinthy és Krúdy helye a korszakban; alkotás- és látásmódjuk jellemzői. Önálló tájékozódás, műválasztás, műértelmezések, összehasonlító elemzések.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Karinthy kispikájának jellemzői választott novella (pl. <i>A cirkusz; Találkozás egy fiatalemberrel</i>) és a <i>Tanár úr kérem</i> karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző / mű és paródiája) az <i>Így írtok ti</i> szemelvényei alapján. Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. <i>Negyedik út, Ötödik út</i>); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe. A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése (stílusimitációk, pl. Márai Sándor: <i>Szindbád hazamegy</i>; Huszárík Zoltán: <i>Szindbád</i>).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – kijelöli Karinthy és Krúdy helyét a korszakban (újságírás; <i>Nyugat</i>, illetve csoporthoz nemtartozás); ismerialkotás- és látásmódjuk jellemzőit; – képes néhány alkotás értelmezésére, műelemzések kritikus befogadására, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műmegközelítésre (pl. novellaelemzések megfogalmazására); – képessé válik összehasonlító elemzésekre (párnovellák, pl. <i>A jó tanuló felel / Arossz tanuló felel</i>; ellentétesek, pl. <i>Magyar dolgozat / Röhög az egész osztály</i>); mű és paródiája összevetésére); novellaciklus és film összehasonlító elemzésére; – műismeret minimuma: Karinthy (választható valamely műve); Krúdy egy novellája. 	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Huszárík Zoltán <i>Szindbádja</i>. Karinthy műveinek filmes adaptációi, műveinek előadó-művészeti példái. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> urbanizáció, városi élet Budapesten.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Magyar irodalom – kötelező szerzők: Babits Mihály</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom.</p>	

További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, interpretációk, bemutatók	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lét erkölcsi aspektusai a háború, világégés idején. Betegség és prófétai küldetés értelmezési lehetőségei. A vívódó, az örök értékeket védő, a magyarság sorsát egyetemes horizontba helyező művek megismerése. Babits főbb alkotói korszakainak, helyének, szerepének megismertetése, műértelmezések: jellemző témák, hangnemek, motívumok, poétikai megoldások feltárása. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Babits Mihály életműve. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világkép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcséleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság. Szerepe a <i>Nyugat</i> mozgalmában; irodalmi kapcsolata; esszé- és irodalomtörténet-írói, műfordító tevékenysége. Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége. Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. <i>Húsvét előtt</i> ; aprófétaszerep elutasítása vagy vállalása, pl. <i>Mint különös hírmondó</i>); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>); ars poeticus	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Babits helyét, szerepét a magyar irodalom és a <i>Nyugat</i> történetében; írásművészetének jellegét; – tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; – műelemzések során megismeri Babits jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait és a <i>Jónás könyvét</i>; – képes Babits-művek önálló értelmezésének megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i> és még egy-két műve (memoriter is) és a <i>Jónás könyve</i>; – képessé válik a Babits-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább négy lírai alkotás); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<i>Vizuális kultúra:</i> Babits- portrék. <i>Informatika:</i> adattárak internetes közlések (pl. a <i>Nyugat</i>), hanganyagok. <i>Hittan:</i> párhuzamok a babitsi életmű és a Biblia történetei között.

alkotások (pl. <i>A lírikus epilógja; Cigány asiralomházban; Csak posta voltál</i>). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. <i>A Jónás könyve</i> , mint az ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség. Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bergsoni időszemlélet, ditirambus, prófétaság, küldetéstudat, rájátszás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom – választható szerzők: Móricz Zsigmond	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Realista és naturalista epika, Móricz egy műve, pl. <i>Hét krajcár</i> vagy <i>Légy jó mindhalálig / Pillangó / Árvácska</i>	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, filmrészletek, adaptációk, bemutató	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Móricz helyének, látásmódjának, kérdésfeltevéseinek, alkotásmódja jellemzőinek megismerése, alkotásainak több szempontú megközelítése; felkészítés önálló novellaelemzések megfogalmazására, megvitatására. A megjelenített létformák morális és társadalmi kérdései.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja. Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsentrí; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.). Novelláinak világa (legalább két	A tanuló – ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében (<i>Nyugat; népi írók mozgalma, KeletNépe</i>); alkotásmódjának jellemzőit; – képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló	<i>Mozgóképkultúra</i> és <i>médiaismeret</i> : Móricz-művek filmes, televíziós adaptációi (pl. <i>Pillangó, Égi madár, Rokonok, Barbárok, Árvácska</i>).

mű elemzése. Egy Móricz-regényrészlet elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentri-ábrázolás).	műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására); – lehetőséget kap beszámoló / könyvvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján; – műismereti minimuma: Móricz: <i>Úri muri / Rokonokrészletek</i> és két novellája (pl. <i>Tragédia / Barbárok</i>) – alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.	

A továbbhaladás feltételei

A tanuló bizonyítja tájékozottságát különféle beszédhelyzetek megítélésében; képes megfelelő stílus és magatartás képviselőjére váratlan, új kommunikációs helyzetben is.

A retorika alapjaiban tanult alkalmazásával képes közéleti írásművek, néhány klasszikus és mai szónoki beszéd értelmezésére.

A 20. századi szépirodalmi és egyéb művek olvasása kapcsán részt tud venni megbeszélésében, eszmecsereben, vitában, ki tud alakítani, képviselni tud önálló véleményt, álláspontját indokolni is tudja.

Képes lényegre törő, világos felépítésű közlésre a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában.

A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről véleményét ki tudja fejteni szóban és írásban, különféle műfajokban: pl. kommentár, ajánlás, kisértkezés.

Képes a szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítására.

A hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munkát tud végezni, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtéssel, az információfeldolgozás normáinak megtartásával.

Képes a helyesírás értelmező szerepének megfigyelésére különféle műfajú szövegekben. Készíteni tud adott szempontú műelemzést közösen fel nem dolgozott kispikái és lírai alkotásról is.

Be tud mutatni nagyepikai és drámai műveket, szóban és írásban egyaránt.

Képes művek összehasonlítására adott tematikai, poétikai szempontok követésével.

Képes jellemző hőtípusok, jellegzetes konfliktushelyzetek bemutatására, értelmezésére. Be tud mutatni stílusirányzatokat, ki tudja emelni jellemző vonásaikat, irodalmi és képzőművészeti példákkal bizonyítani is képes állításait.

12. évfolyam nyelvtan

Témák	Órakeret
Általános nyelvészeti ismeretek	4 óra

Pragmatikai ismeretek	7 óra
Nyelvtörténet	8 óra
Ismeretek a nyelvről - Rendszerezés	9 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	2 óra
ÖSSZESEN	30 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	EMBER ÉS NYELVHASZNÁLAT	Órakeret4 óra
Előzetes tudás	Kommunikáció, jelentéstan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: általános, összefoglaló ismeretek a nyelvről, a nyelv és az ember viszonyáról.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: PowerPoint prezentáció	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none">A nyelv mint a gondolkodás része.A nyelv mint jelrendszer.A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben.		<i>Idegen nyelvek:</i> nyelvtípus, kommunikáció, nyelvi tolerancia. <i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális nyelv összetevői.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	jel jelrendszer, nyelvi identitás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	PRAGMATIKAI ISMERETEK	Órakeret7 óra
Előzetes tudás	Szövegtani, jelentéstani és stilisztikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv működésének, a nyelvhasználatnak a megfigyelése különböző kontextusokban, különböző cél elérésére. Annak megtapasztalása, hogy az emberek hogyan képesek a nyelvi szöveg által közvetített jelentésen túl is hatni, befolyásolni partnerüket,	

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

	<p>hogyan képesek megnyilatkozásaikkal akár cselekvéseket is végrehajtani.</p> <p>A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése: a magyar nyelv leggyakoribb udvariassági formái használati körének, nyelvi formáinak megfigyelése.</p>
További feltételek:	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár</p> <p>tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hanganyagok</p>
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p>A nyelvhasználat a beszélgetés, a társalgás főbb összetevőinek, megnyilvánulási formáinak megfigyelése, az együttműködési elvek tudatos használata, illetve megsértésük következményeinek megtapasztalása.</p> <p>Az udvariassági formák használata.</p>	<p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvi kommunikáció, udvariassági formák.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	<p>Megnyilatkozás.</p> <p>Társalgás, társalgási fordulat, szóátvétel, szóátadás.</p> <p>Együttműködési elv</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete, néhány alapvető kérdése, a történetiség fogalma, a nyelv területi tagolódása, nyelvjáráások.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése.</p> <p>Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között. A magyar nyelv történeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása az irodalomtörténeti és történelmi tanulmányokkal.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: a magyar nyelv eredetéről kialakított elméletek ismeretében elhatárolódás a tudománytalan nyelvrokonítástól, de nyitottság az újabb tudományos kutatások irányában.</p>	
További feltételek:	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár</p> <p>tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: kép-és hanganyagok</p>	

<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>1. <u>A nyelv mint történeti képződmény</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Változás és állandóság a nyelvben. • Nyelvi változások felismerése a jelenkorban és múltban, példák alapján <p>2. <u>A magyar nyelv rokonsága</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bemutatása. <p>3. <u>Nyelvtörténeti korszakok</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A magyar nyelv történetének fő korszakai. • A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek (pl. <i>A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom</i>). • A nyelvújítás lényege és jelentősége példák alapján. <p>4. <u>A magyar nyelv szókészletének alakulása</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségyszók, idegen szavak. • A mai magyar nyelv művelés néhány kérdése. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.</i></p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Nyelvcsalád. Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság. Ósmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor. Nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány). Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó. Nyelvújítás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>ISMERETEK A NYELVRŐL - RENDSZEREZÉS</p>		<p>Órakeret9 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult anyanyelvi ismeretek.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.</p>		

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; filozófia; idegen nyelvek: a nyelvről, a nyelvhasználatról szerzett ismeretek.</i>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás.

12. évfolyam

Témák	Órakeret
Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	6 óra
Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	8 óra
Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	6 óra
Magyar irodalom – kötelező szerzők: József Attila	10 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: Radnóti Miklós	4 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	15 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László	12 óra
Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők)	8 óra
Magyar irodalom – választható szerzők: a kortárs irodalomból	10 óra
A regionális kultúra	2 óra
Az irodalom határterületei	4 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre,	7 óra

számonkérésre	
ÖSSZESEN	90 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Stílusirányzatok a századfordulón.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, bemutató	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Modernség és hagyomány kérdésfelvetései a magyar avantgárd irodalomban. A 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttének, a csoportok, programok szándékainak, esztétikai elveinek, poétikai megoldásainak feltárása. Dokumentumok megvitatása a magyar avantgárd sajátos helyzetéről, Kassák szerepéről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Világirodalom – avantgárd irányzatok. Formabontás és formaépítés (közös tendenciák a stílusirányzatokban). Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Apollinaire, Éluard műveiből). A jellemzően nem irodalmi irányzatok (kubizmus, konstruktivizmus, dada, stb.) néhány célkitűzése, formajegye. A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (egy-két művének</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttét, a csoportok, programok szándékait, esztétikai elveit, poétikai megoldásait; – a magyar avantgárd sajátos helyzetét, Kassák szerepét. 	<p><i>Vizuális kultúra; Mozgóképkultúra és médiaismeret: az avantgárd a képzőművészetekben (futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, kubizmus, konstruktivizmus, dada); az expresszionista és szürrealista filmművészet.</i></p>

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

ismerete, pl. <i>Mesteremberek; A ló meghal...</i>).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képvers.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Avantgárd irányzatok.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, bemutató	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Epikus művek (szemelvények, részletek a kis- és nagyepikából) pl. Kafka (pl. <i>Az átváltozás</i>); Thomas Mann (pl. <i>Mario és a varázsló</i> ; Bulgakov: <i>A Mester és Margarita</i> ; Camus (pl.: <i>Közöny</i>); Orwell (pl. <i>Állatfarm / 1984</i>); Faulkner, Hemingway, Hrabal, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból és kortárs művekből. A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésfelvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai. Művek és adaptációik összevetése. Lírai alkotások (szemelvények, részletek). Legalább egy lírikus látásmódja	A tanuló – megismeri a 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciáját; – ismer néhány jellemző, jelentős 20. századi epikus művet, részletet (pl. Bulgakov, Camus, Faulkner, Hemingway, Hrabal, Kafka, Thomas Mann, Orwell, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból) és kortárs szerzők epikai és lírai alkotásait; – ismeri egy kiemelkedő lírikus portréját, egy-két művét (pl. T. S. Eliot); – képes önálló műértelmezések megfogalmazására; – lehetőséget kap saját olvasmányélményeinek előadására (műbemutató / ajánlás).	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> filmes feldolgozások, pl. Kafka, Orwell, Hrabal műveiből.

egy-két művének elemző megközelítésével (pl. T. S. Eliot). A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Neoavantgárd, posztmodern, családrégény, objektív líra, vezérmotívum, montázstechnika, abszurd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Csehov és Ibsen dramaturgiája.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv előadás- és filmrészletek	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A színházi hatásrendszer befogadása; a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértése. Annak megélése, hogy a művekben megjelenített konfliktusok átélése, megértése segítséget ad a saját életproblémák felismerésében, értelmezésében. A színház és a dráma alakulása, jellegzetes tendenciák. A drámai történetmondás sajátosságai. Színház és dráma kapcsolata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A 20. századi és/vagy a kortárs drámairodalom egy-két jellemző tendenciája (pl. az epikus dráma, abszurd dráma, egzisztencialista dráma, groteszk színház, amerikai drámairodalom köréből). Szemelvények, részletek drámai művekből, pl. Brecht (pl. <i>Koldusopera/Kurácsi mama</i> ; Beckett: <i>Godot-ra várva</i> ; Ionesco: <i>A kopasz énekesnő</i> ; Dürrenmatt (pl. <i>Az öreg hölgy látogatása/A fizikusok</i>); egy szerző, mű középpontba állítása. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. epikus színház, elidegenítő effektusok, song,	A tanuló <ul style="list-style-type: none">– megismeri a 20. századi és/vagy kortárs dráma és színház néhány jellemző tendenciáját;– elemez egy-két jelentős 20. századi vagy kortárs alkotást, újításainak (vagy a hagyomány és újítás kettősségének) figyelembevételével; bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait;– megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez;– lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt;– lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből;	<i>Dráma és tánc:</i> színháztörténet, színházművészet.

tézisdráma, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon).	– alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Epikus színház, abszurd dráma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - kötelező szerzők: József Attila	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama; stb.</i>	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, verses cédé, adaptációk, feldolgozások a költő műveiből, életéről	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikai élmény hatása az önismeretre, a világismeretre. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életműben. Az életmű főbb alkotói korszakainak többféle megközelítésmódot alkalmazó megismertetése. József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege. A komplex képek elemzése révén (is) a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Műelemzések: jellemző lírai témák, stílusirányzati jellemzők, poétikai megoldások feltárása. Felkészítés önálló versértelmezések megfogalmazására, vélemények, interpretációk befogadására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mannüdvözlése</i>). Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl.	A tanuló – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait;	<i>Informatika:</i> könyvtári és internetes tájékozódás József Attila dokumentumokról. <i>Ének-zene:</i> megzenésített költemények.

<p>újnépesség) hatása. Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (pl. <i>Téli éjszaka, Reménytelenül</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám</i>; szerelmi, pl. <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek, pl. <i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, büntudat) gazdagsága. Komplex költői képek (síkváltások). Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus, agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - képes önálló versértelmezések megfogalmazására; - műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj; Óda; Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még néhány műve (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése, Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen, Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén; Levegőt; A Dunánál; Hazám; Nagyon fáj</i>); - képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Etika; Filozófia:</i> korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésselvetések.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Magyar irodalom – választható szerzők: Radnóti Miklós</p>		<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Radnóti egy-két műve, köztük: <i>Nem tudhatom</i> (memoriter is). Klasszicizálás, antikvitás; idill, tragikum; az ekloga műfajának története.</p>		
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, verses cédék, faksimile</p>		
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A költői és prófétai hivatás a világháború küszöbén és a II. világháború alatt. Költői magatartásformák, jellemző műfajok, témák több szempontú megközelítése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Versszervező elvek felismerése és értelmezése. Az esztétikai érzék, a formaérzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Radnóti Miklós portréja. Életút és életmű egysége (haláltudat, munkaszolgálat, lágervers; idill és tragikum). A kor jellemzői, Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jószág, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet, pl. <i>Nem tudhatom</i>, hitvesi költészet, pl. <i>Tétova óda</i>). Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stiláris sajátosságai (avantgárd, szabad vers, klasszicizálás stb.). Eklogaciklusa (a <i>Hetedik ecloga</i> és legalább még egy mű alapján, pl. <i>Negyedik ecloga</i>). A <i>Tajtékos ég</i> és a bori notesz (pl. <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával; – felismeri jellemző műfajait, versformáit; – műismereti minimuma: <i>Nem tudhatom</i>, <i>Hetedik ecloga</i> és még két műve (pl. <i>Tétova óda</i>, <i>Á la recherche</i>, <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>) – Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkaszolgálat, munkatábor.</p> <p><i>Földrajz:</i> emlékhelyek, Radnóti életének, sorsának topológiája.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Eklogaciklus, idill és tragikum, razglednica.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Magyar irodalom - választható szerzők: Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza</p>		<p>Órakeret 15 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 20. századi magyar irodalom néhány jelentős szerzőjének már megismert életműve vagy portréja.</p>		
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, verses cédék, bemutató</p>		

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcs, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a Lóci-versek, <i>Az Egy álmai</i> ; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (pl. a <i>Tücsökzene</i>) néhány darabja alapján. Weöres Sándor költészetének tematikus és formai változatossága (pl. a <i>Rongyszőnyeg</i> ; <i>Magyar etüdök</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánzatai (pl. a <i>Psyché</i> szemelvényei). Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és még egy műve alapján, pl. <i>Négysoros</i> , <i>Francia fogoly</i> , <i>Harbach 1944</i> , <i>Apokrif</i> stb.). Márai Sándor életműve néhány epikus szemelvény alapján (pl. <i>Egy polgárvallomása</i> ; <i>A gyertyák csonkig égnek</i>); esszé-részlet (pl. <i>Füves könyv</i>) és lírai alkotás (<i>Halotti beszéd</i>) alapján; az emigráns léthelyzet hatása. Ottlik Géza: <i>Iskola a határon</i> - sok szempontú regényértelmezés. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. Utalás egy-egy téma, motívum,	A tanuló – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimum: Szabó Lőrinc egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve; Pilinszky János <i>Harmadnapon</i> és még egy műve; Márai Sándor egy-két alkotása; – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Bódy Gábor: <i>Psyché</i> . <i>Informatika:</i> adattárak, honlapok, önálló tájékozódás pl. a Márai-és az Ottlik-kultuszról.

poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerepvers, stílusutánpás, négysoros.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyar irodalom - választható szerzők: - Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Képesség lírai, epikai művek, drámák értelmezésére, önálló feldolgozására.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, dráma- és filmrészletek	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Szerzők több szempontú bemutatása, életművük jellege, szerepük a magyar irodalomban. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Egy-egy mű korabeli és mai hatása (pl. <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> ; egyperces novellák).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Illyés Gyula lírájának sajátosságai az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> és más műve alapján (pl. <i>Bartók</i> , <i>Koszorú</i>); az irodalmi szociográfia műfaja, l. <i>Puszták népe</i> (vagy részletek). Németh László egy regénye (pl. <i>Iszony</i>) Nagy László költői világa, alkotásmódja egy-két műve alapján (pl. <i>Himnusz minden időben</i> , <i>Ki viszi át a szerelmet</i> ; <i>József Attila!</i> ; <i>Menyegző</i>).	A tanuló – tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve; – továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszészlet Illyés Gyula, – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek,	<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Örkény műveinek filmes adaptációi. <i>Informatika:</i> internetes közlés, adattárak –önálló tájékozódás.

Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és a <i>Tótek</i> alapján. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népi írók mozgalma, irodalmi szociográfia, hosszúének, portrévers, képvers, groteszk látásmód, egyperces novella.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás - választható szerzők, műveka 20. század magyar irodalmából		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom jellemzői (életművek, portrék, látásmódok).		
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, verses cédék		
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. A magyar irodalom sokféleségének, határokon átnyúló egységének megbecsülése. Művelődéstörténeti és irodalomtörténeti tájékozódás, irányzatok, csoportok, szerzők sajátosságai. A 20. század különböző korszakainak kulturális, irodalmi törekvései. Különböző típusú, terjedelmű és műfajúepikai, lírai művek, továbbá esszék elemzése, értelmezése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			Kapcsolódási pontok
Választás alapján művek, szemelvények 20. századi: – szépprózai alkotásokból, pl. Gion Nándor, Mészöly Miklós, Nyirő József, Szabó Magda, Sánta Ferenc (pl. <i>Sokan voltunk, Kicsik és nagyok</i>), Sütő András műveiből; – lírikusok munkásságából, pl. Áprily Lajos, Dsida Jenő,	A tanuló – tisztában van a választott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; – megismeri a század irodalmának néhány törekvését, sajátosságát (nemzeti konzervatív irodalom, népi írók mozgalma, határon túli magyar és emigráns irodalom);		<i>Informatika:</i> internetes közlés, irodalmi adattárak és honlapok.

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

<p>Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Sinka István, Szilágyi Domokos egy-két műve;</p> <ul style="list-style-type: none"> - értekező prózai művekből, esszékből, pl. Nemes Nagy Ágnes, Szerb Antal és mások műveiből, például Szabó Dezső Adyról írt esszéiből. - Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom. - A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. 	<ul style="list-style-type: none"> - választható műelemzést / műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; - a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művelődéstörténet, irodalomtörténet, nézőpont, nézőpontváltás, nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A kortárs irodalomból(választható szerzők, művek)</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 20. és 21. századi magyar irodalom tendenciái.</p>	
<p>További feltételek:</p>	<p>személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, tanulói laptopok, egyéb taneszközök: hangoskönyv, versek cédén, kortárs szerzők kötetei, kritikai folyóiratok, internetes irodalmi lapok, blogok</p>	
<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására.</p> <p>Annak a belátása, hogy a kortárs törekvések megismerése segíti a körülöttünk levő világ megértését.</p> <p>Kortárs irodalom: a tájékozottság növelése, az eligazodás támogatása; a fogalmi műveltség bővítése. Kortárs alkotások értelmezése, a művekről szóló vélemények, elemzések mérlegelése. A kortárs irodalmi élet több szempontú bemutatása. Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regényének feldolgozása.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból, pl. <i>Kiss Ottó, Varró Dániel, Tóth Krisztina, Darvasi László, Závada Pál, Grecsó Krisztián, Lackfi János, Térey János stb.</i></p> <p>Irodalmi díjak és díjazottak (pl. a Nobel-díjas: Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regénye).</p> <p>Kortárs irodalmi élet.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Tájékozódás az irodalmi és könyvtári adatbázisok, blogok, kritikai folyóiratok, internetes folyóiratok között.</p> <p>Önálló olvasmányválasztás szempontjai, indoklása, értékelése, mások szempontjainak értelmezése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none">– tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével;– megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, sajátosságát, a posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát;– választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján;– információkat szerez a kortárs irodalmi életről (könyvünnepek, sikerkönyvek); irodalmi díjakról– a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	<p><i>Dráma és tánc:</i> a kortárs színház irányzatai, példái.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p> <p><i>Informatika:</i> a digitális közlés példái.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Regionális kultúra		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A választott tárgyhoz kapcsolódó irodalmi ismeretek.		
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv,		

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése. Irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás. Eligazodás, tudás- és tapasztalatszerzés a tájegység/ település/ kerület/ iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományairól, irodalmi emlékhelyeiről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A régió, tájegység, település, kerület, iskola kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (pl. kisebbségi irodalom, folklór, múzeum, színház, irodalmi folyóirat stb.); az ide kötődő, ehhez kapcsolódó szerző(k) irodalmi műve(i). Irodalmi emlékhelyek (szülőház, emlékszoba, kiállítás, múzeum, temető, színház stb.). A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – tisztában van a tájegység, megye, régió kulturális, irodalmi hagyományaival, ismer irodalmi emlékhelyeket; – a tematika kapcsán alkalmassá válik egy szóbeli témakör kifejtésére (érettségi követelményrendszer). 	<i>Vizuális kultúra; Hon és népismeret; Földrajz; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: régió, tájegység, történelmi emlékezet, emlékhely, hagyomány. Társadalomismeret: civil társadalom, a lokális kulturális szerveződések jelentősége.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régió, regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az irodalom határterületei	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet. Szórakoztató irodalom, slágerszöveg.	
További feltételek:	személyi: magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár tárgyi: internetes hozzáférés, laptop, projektor vagy interaktív tábla, taneszközök: hangoskönyv, adaptáció	
Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére. Az esztétikai és művészeti tudatosság alakítása, fejlesztése. Az irodalmiság változó fogalmának áttekintése, példákkal. Több szempontot érintő megbeszélés az ízlésről, annak kontextusairól, alakulásáról. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerésének igénye. Az érvelő képesség, a retorikai tudás továbbfejlesztése. Példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői (pl. fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektúr; dalszöveg, pl. <i>Tolkien, Rowling, stb.</i>). <i> vagy </i> Az irodalom filmen; filmes feldolgozások. pl. <i>Szerelmes Shakespeare, Anyegin, 10 dolog, amit..., stb.</i> A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló <ul style="list-style-type: none">– tisztában van az irodalmiság változó fogalmával;– megérti az ízlés kontextuális függőségét;– alakul igénye és képessége az ízlés önálló fejlesztésére;– fejlődik médiatudatossága, esztétikai és művészeti tudatossága;– választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmány-élményei/filmélményei alapján;– a tárgykör kapcsán alkalmassá válik a jelenségekről/művekről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére.	<i>Vizuális kultúra:</i> kortárs művészet. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> filmes feldolgozások, mediatizált kultúra. <i>Ének-zene:</i> a zene fogyasztásának jelenségei, zenei szubkultúrák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (<i>filmes</i>) adaptáció.	

A fejlesztés várt eredményei akét évfolyamos ciklus végén

A tanuló felismeri és értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, informatikai alapú szövegeket. Az értő, kritikus befogadáson kívül önálló szövegalkotás néhány publicisztikai, audiovizuális és informatikai háttérű műfajban, a képi elemek, lehetőségek és a szöveg összekapcsolásában rejlő közlési lehetőségek kihasználásával.

Követelmény a szövegelemzési, szövegértelmezési jártasság a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani, pragmatikai ismeretek alkalmazásával és az elemzés kiterjesztése a szépirodalmi szövegek mellett a szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti (audiovizuális, informatikai alapú) szövegek feldolgozására, értelmezésére is.

A tanuló rendszeresen használja a könyvtárat, a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használata, annak a képességnek elsajátítása, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjanak el az

információk világában; értelmesen és értékteremtően tudjanak élni az önképzés lehetőségeivel.

Bizonyítja különféle szövegek megértését, a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel.

Képes olvasható, rendezett írásra.

Szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat.

A hivatalos írásművek műfajaiban képes önálló szövegalkotásra (pl. önéletrajz, motivációs levél).

Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Bizonyítja a magyar nyelv rendszerének és történetének ismeretét, a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerését, a tanultak tudatos alkalmazását.

Átfogó ismerettel bír a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról. Anyanyelvi műveltségének fontos összetevője a tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól; a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatának tudatosítása.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására, tudatos, kifejező szövegmondással.

Képes szövegek kapcsolatainak és különbségeinek felismerésére, értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képességek alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.

Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének, poétikai jellemzőinek megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.

Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, álláspontokat, motivációkat, magatartásformákat, képes ezek értelmezésére, önálló értékelésére.

Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes a felismert jelenségek értelmezésére, következtetések megfogalmazására.

Tájékozott az évfolyamon olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban, poétikai megoldásaiban, kompozíciós eljárásaiban.

Képes definíció, magyarázat, értekezés (kisértkezés) készítésére az olvasmányjaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.

Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására.

Képes tudásanyagának többféle szempontot követő megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.

Meggyőzően be tudja mutatni a tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságait.

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium

Hatosztályos gimnáziumi helyi tanterv MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszerű ismertetésére.

Be tud mutatni műveket, alkotókat a 20. század magyar és világirodalmából, továbbá a kortárs irodalomból.

Írásban és szóban egyaránt bizonyítani tudja alkotói pályaképek ismeretét, az alkotói pálya jelentős tényeinek, a művek tematikai, formabeli változatosságának bemutatásával.

Felismeri különböző alkotók hatását az irodalmi hagyományban, ezzel összefüggésben képes művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése, az evokáció, az intertextualitás példáinak bemutatására.

Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére.